

PROJEKT ŠKOLSKÉHO KURIKULA KATOLÍCKEHO NÁBOŽENSTVA PRE ŠPECIÁLNE ZÁKLADNÉ ŠKOLY A PRAKTICKÉ ŠKOLY PRE ŽIAKOV S LAHKÝCH, STREDNÝM, ŤAŽKÝM A HLBOKÝM STUPŇOM MENTÁLNEHO POSTIHNUTIA

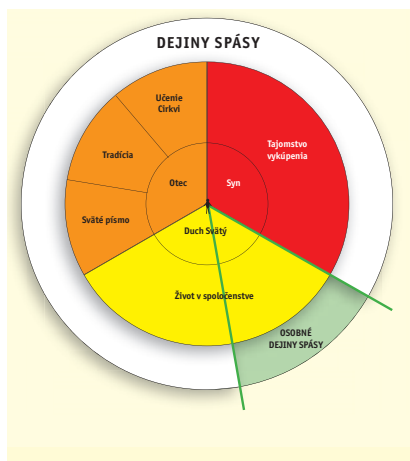
Projekt učebných osnov katolíckeho náboženstva pre špeciálne základné školy je výzvou dlhoročnej absencie systematickej náboženskej edukácie detí s mentálnym postihnutím. Tento projekt ponúka náboženskú edukáciu, ktorá akceptuje požiadavky špeciálnej pedagogiky a psychológie.

Návrh osnov kladie dôraz na žiaka s mentálnym postihnutím a rozvinutie jeho kompetencií, ktoré sú potrebné pre jeho osobný život a život v spoločnosti. Špirálová štruktúra učebných osnov spĺňa požiadavky moderného vzdelávania zdravých žiakov, ale aj žiakov s mentálnym postihnutím. Špirálová štruktúra je kombináciou cyklickej štruktúry s lineárnou. Špirálové usporiadanie obsahu edukácie umožňuje postupné prehlbovanie učiva v nasledujúcich ročníkoch vždy na náročnejšej úrovni.

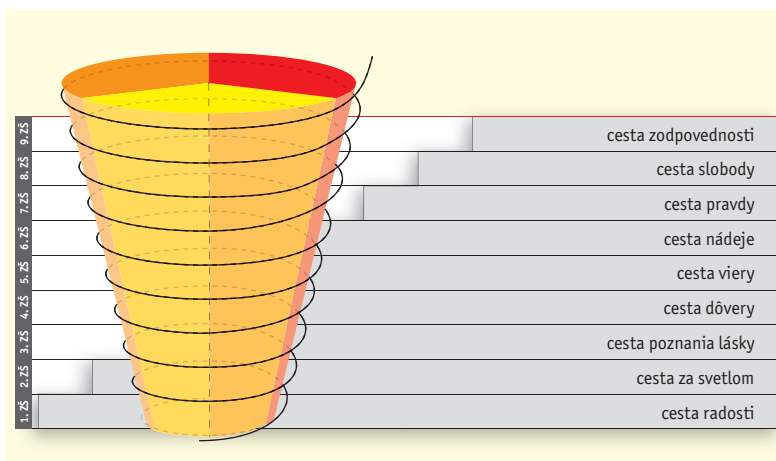
V lineárnej štruktúre je potrebné rozdelenie obsahov učiva do podstatných línií, ktoré v nasledujúcich ročníkoch prehlbujú kognitívne, afektívne a psychomotorické ciele potrebné na osvojenie kľúčových kompetencií žiakov základného primárneho vzdelávania. Základné primárne vzdelanie získa žiak absolvovaním vzdelávacieho programu v špeciálnej základnej škole. Preto predkladaný projekt rozdeľuje obsah učiva lineárnych oblastí na *tri* (obrázok č. 1): 1. Otec, 2. Syn, 3. Duch Svätý.

Uvedené lineárne oblasti budeme prehlbovať v špirále, ktorú tvoria tri úrovne (obrázok č. 2). Obsah, rozsah a proces základnej primárnej edukácie je zameraný na osobné dejiny spásy žiaka. Dejiny spásy rozvíjame v špirále cez postojovú orientáciu, ktorú zviditeľňuje ročníková téma. Predkladaný výber a usporiadanie tém predstavuje celistvú výchovu žiaka. Ponúknutý proces učí dieťa objavovať lásku, ktorá nás presahuje, a umožňuje rásť k plnej zrelosti osobnosti (obrázok č. 2 – schody sú ilustračným zobrazením osobnostného rastu).

obrázok č. 1

obrázok č. 2

Proces náboženskej edukácie žiakov s mentálnym postihnutím

Žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím pravdepodobne nedosiahnu v kognitívnom vývine štádium formálnych operácií, ktoré za normálnych okolností nastupuje s vekom 11 rokov. Je potrebné zvážiť spôsob práce s abstraktnými pojmami a symbolmi. Žiaci nevnímajú vnútorný obsah symbolu, nedokážu vidieť za veci. Dokážu do určitej miery pracovať so sprostredkovanou názornosťou, ale nie so symbolickým vnímaním vecí. Preto je pri práci so symbolom potrebné vyberať také, na ktorých využívame v prvom rade ich konkrétnosť. Abstraktné pojmy, a to aj náboženské, nedokážu uchopiť. Je potrebné rozvíjať u žiakov emocionálnu a skúsenostnú pamäť, ktorá spočíva v objavení nových stratégií pri učení – opakovanie a priblíženie obsahov abstraktných

pojmov cez vlastnú skúsenosť a prežívanie. Bez procesu osobnej skúsenosti nie je možné priblíženie týchto pojmov.

Morálne normy sa internalizujú viac cez prežívanie odmien a trestov formou príkazov a zákazov a následného dodržania pedagogických zásad pri ich ukladaní, než cez náboženskú symboliku. Úroveň morálneho vývinu pravdepodobne nikdy neprekročí tzv. morálku dobrého dieťaťa, ktorá je založená viac na princípe odmeny, trestu, pretože je brzdená intelektuálnou úrovňou. Správanie a myslenie dieťaťa s mentálnym postihnutím je od raného detstva až do dospelosti závislé od toho, čo si iní myslia, ako ho hodnotia. Správa sa určitým spôsobom preto, lebo mu to prináša uspokojenie aktuálnych potrieb, medzi ktoré patrí aj túžba po láske a prijatí. Deti sa učia rozlišovať, čo je dobré a čo zlé, od rodičov, učiteľov a z ich reakcií na správanie. Správanie dieťaťa je podmienené reakciou referenčných osôb. Musíme počítať s tým, že zlým veciam sa učí ľahšie ako dobrým, a ťažšie sa odnaučia (vyhasínajú).

Dieťa s mentálnym postihnutím nie je schopné dosiahnuť hlbšiu úroveň morálneho konania, kedy by bolo schopné prihliadnuť aj na motívy konania, aby postupne dochádzalo k ich internalizácii. Osobnostný rozvoj v morálnej oblasti môžeme podporovať v procese náboženskej edukácie dostatočnými podnetmi umožňujúcimi rozvoj empatie, a to empatického cítenia, konania a myslenia.

Je potrebné zohľadniť skutočný stupeň osobnostného rozvoja jednotlivých žiakov, pretože intraindividuálne aj interindividuálne rozdiely môžu byť obrovské. Preto je vhodné využívať v edukačnom procese najmä tematické a výkonové hry.

Vzhľadom na skutočnosť, že žiaci s ťažkými a hlbokým stupňom mentálneho postihnutia nie sú schopní uchopiť abstraktné pojmy, v edukačnom procese je rozhodujúci autentický a akceptujúci každodenný spôsob interakcie medzi učiteľom a žiakom. Preto odporúčame realizovať náboženskú edukáciu podľa individuálnych daností detí. Proces je potrebné realizovať modelovo prostredníctvom hier.

ThLic. PaedDr. Jana Hurajtová
koordinátor projektu

PROCES EDUKÁCIE V ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Učenie a rozvíjanie osobnosti mentálne postihnutých je zložitý proces, ktorý nemožno obmedziť len na získavanie vedomostí v kognitívnej oblasti. Ľudia s mentálnym postihnutím, a zvlášť deti, potrebujú našu lásku, záujem a ochotu venovať im svoj čas a porozumenie.

Predmet náboženská výchova sa vyučuje aj v špeciálnych základných školách. Vo vyučovaní náboženskej výchovy má učiteľ priestor na rozvíjanie osobnosti a náboženského uvedomenia mentálne postihnutých žiakov, ktorí majú často poškodenú vonkajšiu mozgovú kôru, ktorá spája vonkajší svet s vnútorným svetom. Stredná vrstva mozgovej kôry, kde je sídlo citového života, však býva pomerne nedotknutá, preto mentálne postihnuté deti vedia byť prítulné, aj keď svoju vďačnosť nevedia vždy verbalizovať.

V označení odboru pedagogika mentálne postihnutých sú tri termíny – pedagogika, mentálny, postihnutie. Termín *pedagogika* označuje všeobecne vedu o výchove. Termín *mentálny* (z lat. mens, mentis – myseľ, duch) sa spája s rozumovou činnosťou, s myslou, myslením, s duševnou činnosťou. Jeho význam je duševný, psychický, myšlienkový, rozumový. Podľa Vašeka (2003, s. 33) možno tento termín vymedziť ako „relatívne trvalý stav jedinca v kognitívnej, komunikačnej, motorickej alebo emocionálno-vôľovej oblasti, ktorý sa prejavuje ťažkosťami v učení a v sociálnom správaní sa“.

Termín mentálne postihnutie je všeobecný pojem používaný v pedagogickej dokumentácii v školstve. Označuje je jednotlivcov, ktorých IQ je pod hranicou 85, teda osoby v pásme mentálnej retardácie.

Medzi jednotlivými stupňami mentálnej retardácie a ich prejavmi sú výrazné rozdiely. Mnohí mentálne postihnutí jednotlivci sú schopní sa vyučiť a integrovať do spoločnosti v pracovnej i sociálnej oblasti. Sú však aj takí, ktorí sú odkázaní na pomoc iných aj v tých najzákladnejších potrebách. Medzi nimi sa nachádza ešte skupina ľudí s veľmi špecifickými individuálnymi potrebami. Toto by mali mať na pamäti všetci, ktorí s mentálne postihnutými pracujú, teda aj učitelia náboženskej výchovy.

Katechizmus Katolíckej cirkvi tiež usmerňuje učiteľov, aby pri odovzdávaní viery prispôbili vyučovanie myslenia a chápanosti poslucháčov. (KKC, s. 12)

Treba si uvedomiť, že mentálne postihnutie nie je statické, ale že úroveň inteligencie sa môže počas života meniť a pedagogickým pôsobením pozitívne ovplyvňovať. A to neplatí len o intelektových schopnostiach, ale ide o celú komplexnú osobnosť mentálne postihnutých.

Títo jednotlivci majú špeciálne výchovné a vzdelávacie potreby, preto sa tu kladie veľký dôraz na teoretické poznatky, praktické spôsobilosti a osobnostné predpoklady špeciálneho pedagóga. V dnešnej spoločnosti sa mení model vzdelávania postihnutých jedincov smerom k ich čiastočnej alebo úplnej integrácii. Vychádza sa z predpokladu, že postihnutí žiaci si môžu osvojiť mnoho spôsobov sociálneho správania pozorovaním a napodobňovaním svojich vrstovníkov.

Ak má byť edukácia mentálne postihnutých jedincov účinná, musí zodpovedať určitým kritériám. Vančová (2005, s. 194-195) uvádza nasledujúce:

- Vychádzať z individualít mentálne postihnutého jednotlivca a z nich plynúcich špeciálnych výchovných a vzdelávacích potrieb.
- Mentálne postihnutého jednotlivca chápať ako komplexnú osobnosť v procese vývinu.
- Aj mentálne postihnutý jedinec je v určitej miere prístupný aktivitám podnecujúcim proces učenia a rozvíjajúcim jeho osobnosť.
- V edukácii dbať na intenzívnu spätnú väzbu.
- Vytvárať prostredie zbavené stresu, frustrácie, minimalizujúce nežiaduce prejavy správania a akceptujúce mentálne postihnutého jednotlivca.
- Vychádzať z dôslednej špeciálnopedagogickej diagnostiky ako kľúčového faktora určujúceho výber a vhodnosť edukačných postupov.

Mentálne postihnuté dieťa sa v závislosti od stupňa mentálneho defektu viac či menej odlišuje od normálneho dieťaťa rovnakého veku. Najvýraznejšie nedostatky sú v oblasti inteligencie, učenia, sociálneho prispôbenia, ale porušené sú aj ostatné stránky psychiky – vôľa, city, osobnosť – a tiež motorický vývin. Pridružujú sa aj poruchy koncentrácie pozornosti a pamäti. Preto je potrebné, aby učiteľ pokyny niekoľkokrát opakoval a kontroloval ich plnenie. Je dobré vytvoriť si také prostredie, ktoré neodpútava pozornosť dieťaťa od obsahu vyučovania.

Nezastupiteľnú úlohu hrá aj vytváranie priaznivej socioemočnej klímy v triede, pestovanie pozitívnych postojov a emocionálne objavovanie. Atmosféra v triede je zdrojom pozitívneho i negatívneho prežívania zážitkov žiakov a určuje tým aj ich vzťah k učiteľovi a škole. Pozitívna atmosféra v triede pôsobí nielen na výkonnosť žiakov, ale urýchľuje i socializáciu dieťaťa. Tu sa môže dieťa porovnávať s ostatnými a učiť sa spolupracovať s rovesníkmi. Na tvorbe atmosféry v triede sa podieľajú učители spolu so žiakmi. Preto je budovanie ich vzťahu veľmi dôležité už od začiatku. Učiteľ, zvlášť v špeciálnej škole, výraznou mierou spolupracuje so žiakmi, povzbudzuje ich a pomáha im. Učiteľ má pristupovať k postihnutým deťom s rešpektovaním ich špecifickosti a posilniť ich jedinečnosť v sebarealizácii.

Autori W. L. Heward a M. D. Orlansky nazývajú postihnuté deti výnimočnými. Na problém špecifickosti a zvláštnosti detí sa pozerajú z iného uhlu pohľadu. Tvrdia, že všetky deti sú tvorivé, len miera ich tvorivosti je rôzna.

Na Slovensku prebieha vzdelávanie postihnutých jednotlivcov v školopovinnom veku v rámci špeciálneho školstva v špeciálnych materských a základných školách, v odborných učilištiach a v praktických školách. V rámci špeciálnych základných škôl je možné vzdelávať rôzne postihnutých žiakov. Výrazným spôsobom tomu pomáha aj diferencovaná úprava obsahu vzdelávania podľa variantov A, B a C, pričom variant A zodpovedá ľahkej mentálnej retardácii, variant B zodpovedá strednej mentálnej retardácii a variant C zodpovedá ťažkej mentálnej retardácii.

Všeobecné direktorium pre katechizáciu (1999, s. 199) tiež potvrdzuje, že aj osobám mentálne a inak postihnutým možno poskytnúť primerané náboženské vzdelávanie nielen v rodine, farskom spoločenstve, ale aj v školskom prostredí.

V špeciálnej základnej škole sa vzdelávajú žiaci s takými rozumovými nedostatkami, pre ktoré sa nemôžu úspešne vzdelávať v základnej škole. Špeciálni pedagógovia pripomínajú, že v edukačnom procese sa nemá zabúdať na striedanie aktivít a relaxácie, programového vyučovania a animácie.

Žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím sa vzdelávajú podľa učebných plánov a učebných osnov vzdelávacieho variantu A. Učebné osnovy pre variant A uvádzajú ako cieľ výchovy a vzdelávania mentálne postihnutých žiakov rozvíjanie individuálnych schopností a predpokladov tak, aby: (Vančová, 2005, s. 197)

- si osvojili vedomosti, zručnosti a návyky potrebné pre ich profesionálnu prípravu,
- si vedeli vytvoriť správne postoje a dobrý vzťah k ostatným ľuďom, k sebe samému a k životnému prostrediu,
- boli pripravení na praktický život tak, aby sa mohli integrovať do spoločnosti a stali sa jej prirodzenou súčasťou.

Žiaci so stredným mentálnym postihnutím sa vzdelávajú podľa učebných plánov a učebných osnov vzdelávacieho variantu B. Učebné osnovy pre variant B uvádzajú ako cieľ výchovno-vzdelávacieho procesu vybaviť žiakov základnými poznatkami a praktickými zručnosťami, ktoré im umožnia zapojiť sa do spoločenského života. Svojím obsahom, metódami a organizačným usporiadaním pripomína výchovu v bežnej materskej škole.

Stanovenie edukačných cieľov je podmienené hlavne osobitosťami mentálne postihnutých detí, ich vekom ako aj charakterom vzdelávacej inštitúcie. Medzi činitele, ktoré podmieňujú edukáciu mentálne postihnutých žiakov patrí mentálna úroveň, stupeň postihnutia, výskyt pridružených postihnutí, individuálne odlišnosti žiakov, osobitosti motoriky, emocionálnej a vôľovej stránky, kvalita školy a pedagóga, kvalita rodinného prostredia žiaka a mnoho ďalších faktorov.

Cieľom edukácie mentálne postihnutých je optimálne rozvíjať žiaka v oblasti motoriky, senzoryky, komunikácie, sebaobsluhy, kognície, orientácie v prostredí, osvojiť si elementárne poznatky o prírode, spoločnosti, o sebe samom, pripraviť ho na samostatné vykonávanie jednoduchých činností spojených s praktickým životom. Edukácia sa uskutočňuje prostredníctvom jednotlivých zložiek výchovy, medzi ktorými je aj náboženská výchova. Dôležitý je aj rozvoj základných kompetencií – komunikačných, existenciálnych, občianskych a kultúrnych. Začlenením sa do kolektívu začína budovanie sociálnych a interpersonálnych kompetencií.

Vo vyučovacom procese odporúčame kombinovať pripravené aktivity i spontánne príležitosti, a tak vytvárať vhodné prostredie na vzájomné spoznávanie, ktoré v deťoch podnecuje rozvoj zmyslu pre kamarátstvo, súcit, spoluprácu.

Zloženie žiakov B variantu býva dosť heterogénne. Vzhľadom na pomalé tempo práce, krátkodobú pozornosť, rýchlu unaviteľnosť sa vyžaduje individuálny prístup ku každému dieťaťu. Z hľadiska typu hodiny sa odporúča kombinovaný typ.

V nižších ročníkoch sa odporúča využívať hru ako metódu edukácie. Hra v deťoch prebúda tvorivú energiu a prispieva k rozvíjaniu socio-emočných kompetencií. Vhodná hra poskytuje príležitosť na učenie sa manuálnym a sociálnym zručnostiam, ale i etickým hodnotám. Aby hra mala pozitívny účinok na rozvoj dieťaťa, musí podporovať jeho spontánnosť a tvorivosť.

Žiaci, ktorých nemožno vzdelávať podľa vzdelávacieho variantu A alebo B, sa vzdelávajú podľa individuálnych vzdelávacích programov – vzdelávací variant C. V tomto variante smeruje edukačný proces k tomu, aby aj ťažko postihnuté deti boli primerane vzdelávané a neboli oslobodzované od povinnej školskej dochádzky.

Praktická činnosť priaznivo ovplyvňuje postihnutých po stránke fyzickej i psychickej, prispieva k rozvoju rozumových schopností, jemnej i hrubej motoriky, dáva pocit užitočnosti, čo podporuje socializáciu mentálne postihnutého dieťaťa. Učiteľ musí pre postihnuté dieťa zvoliť primeranú činnosť, ktorú vykonáva pod jeho dozorom. Takáto činnosť má liečebnú hodnotu, pomáha návratu stratených funkcií a zabraňuje zhoršeniu celkového stavu postihnutého.

Pokiaľ si postihnuté deti uvedomujú rozdiel medzi sebou a ostatnými deťmi, potrebujú na budovanie sebaúcty a sebadôvery veľa podpory a povzbudzovania. Obvykle potrebujú veľa pochvaly, povzbudzovania a podporovania jednak za to, čo sa im podarí, jednak za to, o čo sa usilujú. Pochvala je pre tieto deti rovnako dôležitá ako jedlo. Majú radi pozornosť druhých ľudí a za pochvalu sú ochotné zopakovať hocičo. Treba pamätať na to, že pochvala je významný motivačný činiteľ. Je dobré spojiť pochvalu s popisom činnosti, ktorú dieťa vykonalo, napr. „Toho motýľa si veľmi pekne vymaloval.“ Na chyby a omyly by učiteľ nemal reagovať, ale mal by zdôrazniť a pochváliť každý, aj nepatrný, úspech.

Každý pedagóg by mal vnieť do vyučovania náboženskej výchovy, okrem odbornej spôsobilosti, aj svoje osobné talenty, ktoré dostal od Boha, vložiť doň svoje srdce. Tak vytvorí na vyučovacej hodine príjemnú atmosféru lásky a porozumenia, kde deti budú cítiť, že sú prijímané a milované práve také, aké sú.

Podstata mentálneho postihnutia

Podstatou mentálneho postihnutia a mentálnej retardácie je abnormálny vývin mozgu a centrálnej nervovej sústavy (CNS), ktorý vzniká ako dôsledok jeho poškodenia. Mentálne postihnutie a mentálna retardácia, tak ako sa javia so svojimi symptómami, sú funkčnými následkami tejto patológie mozgu a CNS.

Abnormálny vývin mozgu a CNS u konkrétnych jednotlivcov môže byť spôsobený mnohými faktormi. Tieto faktory môžu mať charakter monopatogénnych faktorov alebo polypatogénnych faktorov. Pôsobiť môžu v rôznych štádiách vývinu mozgu.

Mentálne postihnutý jedinec je bytosť, ktorú treba chápať a prijímať ako komplex biologických, psychických a sociálnych daností, znakov, prejavov a dôsledkov. Navyše je to bytosť, v rámci ktorej sa tieto znaky, prejavy a dôsledky menia, sú ovplyvniteľné, nie sú nemenné po celý život.

Deskripcia jednotlivých stupňov (kategórií) mentálnej retardácie vyklasifikovaných v Medzinárodnej klasifikácii chorôb je nasledovná:

Lahká mentálna retardácia – vzdelávací variant A

Osoby s ľahkou mentálnou retardáciou sú schopné účelne používať reč v každodennom živote, udržiavať konverzáciu a komunikovať bez výraznejších problémov, i keď sa reč vyvíja oneskorene. Väčšina z nich je nezávislá v sebaobslužbe a v praktických manuálnych zručnostiach bežného života, hoci ich vývin je taktiež oneskorený. Najmarkantnejšie problémy súvisia so vzdelávaním – čítaním, písaním, počtami. Ich adaptívne funkcionovanie môže byť narušené v prostredí, ktoré na nich kladie zvýšené nároky, v prostredí, ktoré je zmenené alebo nové, alebo v krízových situáciách.

Stredná mentálna retardácia – vzdelávací variant B

Osoby so strednou mentálnou retardáciou majú výrazne obmedzený vývin chápania a používania reči, obmedzené komunikačné schopnosti, sebaobslužné zručnosti a návyky. Ich vzdelávací potenciál je obmedzený, ale niektorí žiaci si pod kvalifikovaným pedagogickým vedením dokážu osvojiť elementárne základy čítania, písania a počítania. V dospelosti sú niektoré osoby so strednou mentálnou retardáciou schopné vykonávať veľmi jednoduché manuálne práce pod dohľadom. Medzi jednotlivcami sú výrazné rozdiely. Viacerí z nich majú pridružené telesné, zmyslové alebo iné postihnutia a poruchy.

Ťažká mentálna retardácia – vzdelávací variant C

Osoby s ťažkou mentálnou retardáciou majú veľmi výrazne narušený a limitovaný vývin vo všetkých oblastiach: komunikácie, motoriky, senzoryky, sebaobsluhy, kognície, sociálnej adaptácie. Väčšina z nich má zároveň pridružené rôzne iné postihnutia a poruchy. Ich životné aktivity sú veľmi výrazne obmedzené a tieto osoby potrebujú nepretržitú podporu, pomoc či vedenie aj v najjednoduchších činnostiach. Pri vhodnej podpore, edukácii, rehabilitácii je možné pozitívne podnecovať ich vývinové kapacity a zabezpečiť zlepšenie kvality života.

Hlboká mentálna retardácia – vzdelávací variant C

Osoby s hlbokou mentálnou retardáciou sú hlboko obmedzené vo všetkých životných aktivitách a funkcionovaní. Sú postihnutí celým radom porúch a postihnutí. Majú iba nepatrnú alebo žiadnu schopnosť uspokojovať svoje základné potreby a sú plne odkázaní na pomoc, starostlivosť a podporu zo strany okolia. Ich motorika, senzoryka, sebaobsluha, komunikácia, kognícia, sociálna adaptácia sú na rudimentárnej úrovni. Napriek tomu je však možnosť stimuláciou podnecovať ich vývin.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 1. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA RADOSTI

Obsah náboženskej výchovy pre tento ročník predstavuje ročníkovú tému Cesta radosti. Jej cieľom je viesť žiakov k postupnému objavovaniu lásky Boha k svetu a k človeku prostredníctvom budovania vzájomných vzťahov, spoznávania ich hodnoty, ako aj k formovaniu návykov vzájomného prijímania sa a k návyku jednoduchej modlitby.

Ročníkový cieľ

Objaviť, že som milovaným Božím dieťaťom. Oceniť hodnotu vzájomných vzťahov. Formovať návyk vzájomného prijímania sa a návyk modlitby.

Ročníkový symbol: SRDCE

Základným symbolom prvého ročníka je srdce. Sprevádza žiakov v aktivitách či pracovných úlohách počas celého školského roka. Žiaci cez prácu s týmto symbolom spoznávajú dôležitosť lásky v živote človeka, nevyhnutnosť vzájomného delenia sa, pomoci, slušnosti a obetavosti ako základných sociálnych kompetencií.

Pri práci so symbolom vychádzame z jeho štyroch rovín:

- *Vecná rovina:* žiaci spoznávajú jeho základný význam – je to dôležitý ľudský orgán, bez ktorého človek nemôže žiť.
- *Subjektívna rovina:* aj ja mám srdce, ktoré mi bije v hrudi – ak si priložíme ruku na hrud', môžeme ho aj počuť. Aké srdce mám ja? ...štedré, láskavé, ochotné...
- *Objektívna rovina:* Čo vyjadruje tento symbol? Hovoríme, že srdce je symbolom lásky. Prečo? Lebo ním vyjadrujeme náklonnosť voči niekomu, lásku, vďačnosť, priateľstvo... Láska pohýna človeka k tomu, aby konal dobré veci, aby pomohol, pozdravil, prejavil súcit, podelil sa, navštívil chorého...
- *Náboženská rovina:* srdce je symbolom spoločenstva – byť s niekým. Keď je človek sám, je mu smutno, hľadá niekoho, chce byť s niekým. Každý človek je povolaný do spoločenstva lásky – do Božej rodiny. Musí mať však srdce otvorené, milujúce, láskavé, ochotné – len vtedy je totiž schopné budovať spoločenstvo lásky.

Symbyly zohrávajú sprostredkujúcu úlohu medzi teologickými a antropologickými obsahmi. Aj deti dokážu vnímať a precítiť nevyslovené skutočnosti. Symbyly ako také nie sú obsahom vyučovania, so symbolmi robíme skúsenosť. Nie je to vysvetľovanie, ale proces, v ktorom má svoje miesto mlčanie i konanie, rozprávanie i hranie, práca i slávenie, obraz i hudba.

Adaptácia žiaka s mentálnym postihnutím na nové prostredie

Vyučovanie náboženstva je priestor, kde sa žiaci učia kresťanským postojom a kresťanskému životu. Z antropologického uhla pohľadu ide o to, aby žiak objavil svoju osobnú originalitu, svoju identitu a svoje miesto v ľudskom spoločenstve.

Zameranie prvého ročníka je antropologické. V doplnkových témach sa však žiaci oboznamujú so základnými udalosťami dejín spásy. Pozorovaním učiteľa počas modlitby, opakovaním jednoduchej prosebnej a ďakovnej modlitby, ako i prežehnaním sa s pomocou učiteľa sú deti vedené k formovaniu základných náboženských návykov. Modlitba na hodine nemusí mať vždy svoje ustálené poradie. Učiteľ ju má zaradiť do jednotlivých častí hodiny prirodzene, a to aj viackrát. Vždy však na ňu žiaci upozorní a povie, prečo sa modlia. Pred modlitbou by sa mali žiaci stíšiť, napr. jemným cinknutím, zahraním určitej melódie, spevom a pod. Bude to pre žiakov signál, že nastáva čas modlitby. Pokyny o tichu a stíšení sa treba deťom trpezlivo opakovať dovtedy, kým si tento návyk neosvoja.

Edukačný proces je zameraný na špecifické ciele vyučovacej hodiny, a to veľmi špecificky podľa vzdelávacích programov A, B, C. Ich dosiahnutie je individuálne u každého žiaka. Ťažší stupeň sa stáva len pozorovateľom. V tomto vzdelávacom programe žiaci vždy pracujú s výraznou pomocou učiteľa, najmä pri praktickej činnosti.

Vyučovacia hodina má mať svoju postupnosť: má vychádzať zo skúsenostného vyučovania prostredníctvom zážitkových predmetov alebo inej motivácie k intelektuálnemu vyučovaniu a v závere k aplikácii na súčasný život. Táto postupnosť súvisí so štruktúrou nášho mozgu. Vonkajšia kôra je spojovacím mostom medzi vonkajším a vnútorným svetom. Tu je sídlo krátkodobej pamäti. Stredná vrstva je sídlom citového života. Mentálne postihnuté deti majú sčasti poškodenú vonkajšiu kôru alebo jadro, stredná vrstva je však pomerne nedotknutá, preto vedia byť prítulné, hoci svoju vďačnosť nevedia vždy verbalizovať a ukázať. Najvnútornejšia časť mozgu je sídlom dlhodobej pamäti a koordinácie medzi starými a novými poznatkami, medzi vzájomnými súvislosťami. Výskum potvrdil, že len to sa dostane do dlhodobej pamäti, čo prešlo citovou vrstvou. Ak nepriaznivé podmienky (zlé medziľudské vzťahy v prostredí dieťaťa, šoky, nešťastia a iné) nedovolia osloviť citovú sféru, mozgové jadro zakrpatie alebo sa nerozvinie naplno. Mentálne postihnutí žiaci nemajú čo koordinovať.

(E. Plešková: Základy vyučovania náboženstva)

1. TÉMA: ZOZNAMUJEME SA NAVZÁJOM

Sociálny vývoj dieťaťa začína vtedy, keď si uvedomí, že je jedinečná bytosť, ktorá má svoju vlastnú identitu, svoju individualitu. Až potom si môže začať osvojovať zručnosti potrebné na život v spoločenstve ľudí – v rodine, v škole, medzi kamarátmi. Deti sa naučia komunikovať s ostatnými, deliť sa o svoje veci, brať ohľad na druhých a riadiť sa všeobecnými pravidlami spoločenského styku.

Deti potrebujú vedieť, kde sú hranice správneho a prijateľného správania. Keď zistia, že hranice sú pevné, upokojí ich pocit bezpečia, prestanú chcieť hranice posúvať a podriaďa sa im. Deti poznávajú svet nielen pozorovaním a experimentovaním, ale aj testovaním hraníc a overovaním si pravidiel.

Je známe, že deti sa učia napodobňovaním, a to platí aj v osvojovaní si pravidiel sociálneho kontaktu. To, čo sa v tejto oblasti naučia v konkrétnych situáciách v škole, budú aplikovať aj v kontaktoch s ďalšími ľuďmi. Každé dieťa je iné, preto nezabúdajme rešpektovať osobnosť dieťaťa, aby sa mohlo prirodzene vyvíjať. Nesnažme sa ho meniť násilu.

Žiak by mal byť z domu zvyknutý na určitý denný poriadok, aby sa lepšie orientoval v tom, čo sa deje teraz a čo sa bude diať potom. Učiteľ náboženskej výchovy má na tieto skutočnosti tiež pamätať, svoju hodinu chronologicky rozčleniť a žiakom ju pomenovať podľa kartičiek s obrázkami. Tak budú žiaci presne vedieť, čo budú vykonávať: učiteľ im umožní pocit bezpečia. Ak si učiteľ zavedie tieto kartičky, počas roka ich už nemá meniť. Žiakom bude trvať dlhší čas, kým sa s nimi zoznámia a kým ich budú rešpektovať.

Žiaci spoznávajú nové prostredie a ľudí, s ktorými sa stretávajú. Zoznamujú sa navzájom, učia sa svoje mená. Stretávajú sa na prvých hodinách v škole, nielen na náboženstve. Je potrebné, aby sa navzájom spoznali medzi sebou a tiež s učiteľom náboženstva. Ide o obdobie adaptácie dieťaťa aj v náboženskej oblasti.

Zvolená aktivita prepája detskú hravosť s učením sa v škole. Žiaci majú v tomto období veľmi chudobný rečový prejav (jednoslovné odpovede). V slovnej zásobe majú asi 15 slovies. Pomáhame im vyjadriť sa neverbálne, pomocou hračiek. Snažíme sa s deťmi počas hry aj učiť. Nečakajme, že žiak sa naučí plánované činnosti za jednu hodinu. Je to dlhodobý proces, ktorý si vyžaduje neustále opakovanie a veľa trpezlivosti.

U dieťaťa formujeme návyk modlitby: pozorovať učiteľa počas modlitby, prežehnať sa s pomocou učiteľa, opakovať modlitbu po učiteľovi, prípadne naučiť sa krátku modlitbu.

Nezabúdajme, že ide o dôležité adaptačné obdobie žiakov, kedy je pre ne dôležité zvládnuť základné životné návyky v novom prostredí. Až vtedy, keď si ich v tomto prostredí zautomatizujú, osvoja, až vtedy sa v nich vytvorí pocit bezpečia a dôvery a až vtedy môžeme začať formovať aj náboženský rozmer ich osobnosti. V láskyplnej atmosfére môžu potom na hodinách venovaných udalostiam liturgického roka spoznávať toho, ktorý povedal: „Nechajte deti prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo takým patrí Božie kráľovstvo!“ (Lk 18,16)

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: ja, meno, kamarát, spolužiak, nebeský Otec, modlitba, kamarátstvo, záľuby, vďačnosť, pomoc, srdce, miesto, poriadok, dom, pravidlá

Obsah

- predstavenie sa
- spoznanie spolužiakov
- kamarátske vzťahy so spolužiakmi
- poznanie mien kamarátov
- poznanie svojho miesta v triede
- oboznámenie sa so školskými pravidlami
- formovanie návyku delenia sa
- formovanie návyku prežehnanja sa

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Pomenovať menom seba, svojich spolužiakov.

Afektívny cieľ: Prejaviť záujem o priateľstvo. Povzbudzovať k priateľským vzťahom. Prijímať sa navzájom.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk vzájomného prijímania sa (základy socializácie).

Formovať návyk modlitby: pozorovať učiteľa počas modlitby.

Žiak si osvojuje:

- predstaviť sa, pomenovať spolužiakov po mene;
- spolupracovať na vytváraní kamarátskych vzťahov v triede;
- pomenovať záľuby svojich kamarátov;
- vyjadriť pozitívny vzťah k spolužiakovi;
- kamarátiť sa so spolužiakmi, gestami vyjadriť kamarátstvo;
- sedieť na svojom mieste;
- správať sa v triede, dodržiavať školský poriadok;
- prežehnať sa s pomocou učiteľa.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- sa dorozumieva slovami i gestami.
- sa pozdraví, poďakuje, poprosí.
- rozširuje svoju slovnú zásobu a používa ju na dokonalejšiu komunikáciu.
- si osvojuje modlitbu ako spôsob komunikácie s Bohom.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (verbálne s pomocou učiteľa).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu nadväzovania priateľských vzťahov.

Občianske kompetencie:

Žiak

- pozoruje a spoznáva svoje pracovné prostredie – triedu a školu.
- si vytvára vzťah k novému prostrediu.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- spoznáva, že v škole sa môže mnohému naučiť.
- aktívne si všíma, čo sa okolo neho deje.
- citlivo vníma vzťahy v rodine a v škole.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- prejavuje záujem o spoznávanie seba, svojich kamarátov a ich záľub.

2. TÉMA: ZOZNAMUJEME SA SO ŠKOLOU

Žiak postupne spoznáva nový priestor – školu, triedu, svoju lavicu, delenie času (školský zvonček). Môže sa zdať, že toto je úloha iných predmetov, je však veľmi dôležité uvedomiť si, že takéto dieťa reaguje na nové podnety veľmi pomaly, potrebuje dlhší čas na ich spracovanie a priam nevyhnutne potrebuje prežívať pocit bezpečia, istoty a prijatia. Zdravé dieťa potrebuje na adaptáciu 2 – 3 mesiace, avšak mentálne postihnutému dieťaťu to trvá dlho, snažíme sa o to, aby nemalo z nového prostredia strach. Preto ho musí dôverne spoznať, musí mať jasne vymedzený priestor, ktorý mu dáva pocit bezpečia. Všetko musí mať pomenované, priradené, každá činnosť musí byť členená na jednoduché postupy. Ak sa nedodrží táto postupnosť, dieťa nedokáže prekryť svoju úzkosť, prechádza do paniky alebo nastupuje agresivita. Z tohto dôvodu sa venujeme tomuto zvládnutiu prostredia aj na hodinách náboženskej výchovy.

Keď žiak zvládne priestor, pomáhame mu zvládnuť čas v zmysle chronológie: čo bude nasledovať, postup činností. Žiak najprv rozumie len tomu, čo sa deje tu a teraz. Až neskôr si začína budovať pojem následnosti: vie, že niektorá činnosť nasleduje pred inou a obrátene. V tom mu môže pomôcť obrázkový rozvrh činností – kartičky s piktogramami. Na nich má nakreslené znaky danej činnosti v takom poradí, ako budú nasledovať, napr. kreslenie – ceruzka, modlitba – krížik, hra – lopta, tanier – obed a pod. Žiakovi sa vždy ukáže, akú činnosť práve vykonáva. Táto postupnosť krokov sa odporúča zvlášť u detí s autistickými prvkami.

Úlohou učiteľa je pomôcť žiakovi zvyknúť si na školu, spoznať nové prostredie, systém práce, aj nových kamarátov – spolužiakov. Žiakov učíme správaniu sa v školskom kolektíve. Je potrebné formovať u žiakov návyk vzájomného prijímania sa (základy socializácie), povzbudzovať k vytváraniu priateľských vzťahov.

Je dôležité, aby sa žiaci naučili aj správnejmu spôsobu sedenia, čo má význam zvlášť u telesne postihnutých detí. Ak žiak nesedí pohodlne, necíti sa bezpečne, nedokáže sa sústrediť, pretože pozornosť mu stále odbieha na sedenie.

Pripomíname, že z psychologického hľadiska je veľmi dôležité vytvoriť žiakom na vyučovaní vhodné a príjemné prostredie. Žiaci sa ľahko nechajú rozptýliť zvukmi a predmetmi okolo seba, prípadne im ich zdravotný stav sťažuje udržanie pozornosti. Preto by mal učiteľ odstrániť z priestoru, kde prebieha vyučovanie, všetky nepotrebné veci a pomôcky z predchádzajúcich hodín. Odporúča sa vstúpiť žiakom metódu učenia zľava doprava, to znamená, že na ľavú stranu lavice kladieme predmety, ktoré budeme pri danej činnosti potrebovať. Keď je úloha alebo činnosť splnená, presunieme pomôcky doprava, to je pre žiaka znamenie, že práca skončila.

Aby nám žiaci dobre rozumeli, je nevyhnutné hovoriť s nimi zrozumiteľne a jasne v krátkych vetách. Jednoduché slovné spojenia treba stále opakovať. Pri komunikácii je dôležité používať gestikuláciu. Ak žiak prejaví snahu o komunikáciu, reagujte okamžite: niekedy stačí len úsmev, pohľadkanie či jedno slovo. Nezabúdajme, že postihnutým deťom trvá dosť dlho, kým zareagujú, takže im treba dopriať viac času. Nezameriavame sa len na výkony žiaka. Učiteľ sa má snažiť vstúpiť do sveta žiaka, pochopiť ho také, aké je.

Žiak ešte nedokáže zovšeobecňovať, má konkrétne myslenie s využitím všetkých zmyslov. Učiteľ pomáha žiakom pracovať na zdokonaľovaní komunikačných schopností, aby sa mohli neskôr ľahšie orientovať v sociálnych situáciách, aby sa naučili, ako sa majú správať.

Až keď dieťa pocíti, že je milované a prijímané také, aké je, keď sa bude v novom priestore a s novými ľuďmi okolo seba cítiť bezpečne, až vtedy ho môžeme viesť k postupnému uvedomovaniu si svojej hodnoty ako Božieho dieťaťa a k základnému vzťahu k Bohu, ako k nášmu nebeskému Otcovi.

Žiaci s mentálnym postihnutím v tomto veku vnímajú väčšie, výraznejšie prvky (pri práci s obrazom sa využíva obraz s jednou postavou, neskôr maximálne s tromi postavami). Predmety žiak skladá podľa 1 – 3 znakov. Obrázok poskladá z 2 – 3 častí, dokáže pracovať s 3 – 5 dvojicami obrázkov.

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: zvonček, pravidlá, školský poriadok, naša trieda, orientácia v priestore školy, zariadenie školy – čo patrí do školy

Obsah

- školské zvonenie, delenie času
- škola, trieda, lavica
- komunikácia v triede, v škole
- miestnosti školy, jej zariadenie

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: S pomocou učiteľa opísať pravidlá školy.

Afektívny cieľ: Nadchnúť sa pre navštevovanie školy.

Psychomotorický cieľ: Vytvárať návyk dodržiavania školských pravidiel: sedieť počas hodiny na svojom mieste, prihlásiť sa, orientácia v priestore.

Žiak si osvojuje:

- vysvetliť význam školského zvonenia;
- rozoznať rôzne zvuky hodín a zvončekov;
- rozlíšiť čas práce a odpočinku;
- priradiť symboly dňa a noci;
- identifikovať svoju triedu a lavicu;
- spoznať svoju školu;
- pozdraviť sa, hlásiť sa, správne komunikovať;
- opísať budovu školy, jej zariadenie;
- orientovať sa v priestore školy.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- sa dorozumieva slovami i gestami.
- pozdraví sa, poďakuje, poprosí.
- rozširuje svoju slovnú zásobu a používa ju na dokonalejšiu komunikáciu.
- formuje si návyk správnej komunikácie počas vyučovania.
- osvojuje si modlitbu ako spôsob komunikácie s Bohom.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (verbálne s pomocou učiteľa).
- osvojuje si školské pravidlá.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu nadväzovania priateľských vzťahov.
- spoznáva svoje pracovné miesto v triede ako miesto bezpečia.

Občianske kompetencie:

Žiak

- pozoruje a spoznáva svoje pracovné prostredie – triedu a školu.
- orientuje sa v prostredí školy.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- spoznáva, že v škole sa môže mnohému naučiť.
- aktívne si všíma, čo sa okolo neho deje.
- citlivo vníma vzťahy v škole.
- rozlišuje čas práce a odpočinku.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- prejavuje záujem o spoznávanie seba, svojich kamarátov a ich záľub.

Prierezové témy

Mediálna výchova:

Žiak

- deti si prakticky osvojujú jednoduché formy komunikácie, ako je pozdrav, prosba, poďakovanie, ospravedlnenie sa.

3. TÉMA: RODINA, JA A KAMARÁTI

Žiaci sa v tejto téme oboznamujú s úlohou rodiny a jej jednotlivých členov, spoznávajú a precitujú nezastupiteľnú úlohu lásky, vzájomnej pomoci a priateľstva. Zistia, že rodina je prostredie, kde nachádzajú bezpečie, prijatie a lásku. Tu sa rodí nový život, rodina ho má ochraňovať a rozvíjať v každom smere.

Citový vývoj je spojený s uvedomovaním si seba samého. Žiak sa učí, že je samostatný jedinec, že má telo, meno, že môže ovplyvňovať svoje okolie, svojich blízkych. V osobnosti žiaka sú položené základy toho, ako sa bude v budúcnosti vnímať, ako sa bude správať, nakoľko bude sebedomý. Bude spoznávať, že ľudia v rôznych situáciách prežívajú rôzne pocity, bude sa učiť, ako treba s nimi zaobchádzať.

Z rodiny vychádza dieťa do nového prostredia – do školy, kde sa oboznamuje s novými ľuďmi, pravidlami, povinnosťami. Tu dieťa strávi väčšiu časť dňa, preto je potrebné, aby si toto prostredie oblúbilo, aby si v ňom našlo priateľov a cítilo sa v ňom bezpečne. Má sa naučiť akceptovať svojich kamarátov a rozvíjať s nimi priateľské vzťahy. Dieťa sa učí vytvárať si skupinovú identitu, do ktorej zahŕňa každého žiaka v triede.

Vybranými aktivitami, založenými na pozitívnom osobnom zážitku, má učiteľ žiakovi pomôcť priblížiť toto prostredie, vnímať vzťahy medzi členmi rodiny, chápať dôležitosť rodiny, rozvíjať vedomie spolupatričnosti v rodine i v škole, vnímať všeobecné ľudské hodnoty, ako sú priateľstvo, láska, vzájomná pomoc, ochota a pod.

Moderné vyučovanie má smerovať k rozvoju celého človeka, hovoríme o celistvej výchove, to znamená, že zapájame rozum, cit aj telo. Tomuto zámeru vo výraznej miere napomáhajú tvorivé praktické cvičenia, pohybové a didaktické hry, zážitkové predmety.

Každé dieťa potrebuje lásku a bezpečie. Len vtedy sa odváži učiť sa nové veci, ak je uistené, že je milované. Na druhých ľuďoch sa učí, ako vyzerá hnev, šťastie, bolesť, prekvapenie. Zároveň sa učí, ako na prejavené pocity reagovať, napr. že treba potešiť človeka, ktorý je smutný.

Žiak sa postupne zoznamuje s jednoduchými náboženskými pojmami, ako je prežehnanie sa, zopakovanie spontánnej prosby, vyjadrenie poďakovania. Učiteľ sprevádza žiaka na ceste objavovania láskavého Boha, ktorý stojí nad všetkým a od ktorého všetko máme. Je dobré mať mocného ochrancu a bezpečného sprievodcu na ceste života. Cez toto poznanie sa má dieťa naučiť vnímať radosť, prežívať ju, prijímať a rozdávať vo svojom okolí.

Žiaci sa naučia slovami vyjadrovať svoje pocity smútku, hnevu, strachu, šťastia, radosti, bezpečia. Látková postavička Adam pomáha žiakom učiť sa hrovou formou.

Učiteľ si vopred zistí rodinné pomery svojich žiakov. Ak pochádzajú z neúplných rodín alebo ak o nich rodičia nejavia záujem, musí v témach o rodine vziať túto skutočnosť do úvahy a veľmi citlivo pristupovať k takýmto žiakom i k príprave samotnej hodiny. Je samozrejmé, že v týchto témach musí upraviť aj formulácie svojich vyjadrení, činností, kladení otázok. Učiteľ kladie jednoduché a jednoznačné otázky.

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: rodina, mama, otec, dieťa, láska, pomoc, starostlivosť, kamarát

Obsah

- mama a jej úloha
- otec a jeho úloha
- rodina a jej úloha
- dieťa – patrím do rodiny
- kamarát

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Slovné vyjadriť úlohy rodičov. Slovné vyjadriť úlohu rodiny. Slovné vyjadriť vlastnosti dobrého kamaráta.

Afektívny cieľ: Vytvárať atmosféru dôvery, radosti a istoty. Vážiť si pozitívne vzťahy doma i v škole. Prejaviť záujem o budovanie kamarátskych vzťahov.

Psychomotorický cieľ: Spoločne vytvoriť rodinný dom /z lega, kociek, hračiek/.

Žiak si osvojuje:

- slovné vyjadriť úlohy rodičov;
- slovné vyjadriť úlohu rodiny;
- pomenovať členov rodiny;
- vyjadriť vlastnosti dobrého kamaráta;
- prežívať pozitívne citové zážitky a vyjadriť ich navonok (objatie);
- slovné a gestami vyjadriť vďaku (rodičom);
- spoznávať vlastnú jedinečnosť (praktickými činnosťami);
- zopakovať krátku modlitbu;
- osvojiť si návyky zdvorilej komunikácie;
- vymenovať vlastnosti dobrého kamaráta;
- poznať meno svojho kamaráta;
- uplatňovať prejavy odpustenia a empatie;
- naučiť sa jednoduchú báseň;
- vyrobiť darček pre mamu (s pomocou učiteľa).

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- chápe obsah krátkeho textu a reaguje naň.
- pozdraví sa, poďakuje, poprosí.
- odpovedá na krátke a jasné otázky.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (verbálne s pomocou učiteľa).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma bytostnú potrebu lásky.
- vníma rodinu ako miesto bezpečia.

Občianske kompetencie:

Žiak

- poznáva a ochraňuje svoje najbližšie životné prostredie.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- objavuje hodnotu rodiny.
- prejavuje svoje city voči najbližším.
- citlivo vníma vzťahy v rodine a v škole.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- prejavuje záujem o spoznávanie seba, svojich kamarátov a ich záľub.
- učí sa vnímavosti voči potrebám druhých.
- osvojuje si návyk pomoci a delenia sa.

4. TÉMA: PRÍRODA – BOŽIE DIELO

Tento tematický celok ponúka témy týkajúce sa stvoreného sveta, živej a neživej prírody.

Dieťa sa oboznamuje s týmto svetom, učí sa vnímať a obdivovať krásu, ktorú nevytvoril človek, krásu, ktorú dostal od Boha ako dar.

Zo začiatku hneď nehovoríme o Bohu. Všimame si prírodu okolo seba, vytvárame zážitok, ktorý má pripraviť cestu k Bohu. Prostredníctvom osobného zážitku a skúseností sú žiaci vedení k citlivosti k živým tvorom a k ich ochrane. Žiak sa učí rešpektovať životné prostredie, rastliny, zvieratá i ľudí. Učí sa prejavovať nadšenie a radosť z krásnych vecí v prírode.

Nakoľko žiak má v tomto veku veľmi chudobný rečový prejav, učenie je postavené na zmyslovom vnímaní. Žiak ešte nedokáže logicky myslieť, na riešenie úloh využíva svoju osobnú skúsenosť a bezprostredné prežívanie. Preto prvoradou metódou v tomto ročníku je hra. Táto metóda totiž výrazne podporuje osobnostný a psychomotorický vývin žiaka.

Témy sú spracované antropologicky s postupným poukazovaním na duchovný rozmer. Učiteľ náboženstva má pred sebou jasný cieľ: viesť žiakov k tomu, aby si vytvorili k Bohu osobný vzťah. To sa však nedá dosiahnuť len v kognitívnej oblasti. Nesmie zabúdať na to, že musí osloviť celého žiaka – jeho rozum, cit i ruky (celistvá výchova), teda v maximálnej miere využíva zážitkové vyučovanie a tvorivosť pomocou rúk.

V tom nám pomáhajú zážitkové predmety, ktoré sa zároveň stávajú predstupňom chápania symbolov. Nimi vzbudzujeme v žiakoch väčšiu dôveru a cez dôveru ich vedieme k viere. Tieto predmety musia mať vzťah k životu žiaka, musia súvisieť s vyučovacou témou a musia viesť k cieľu vyučovacej hodiny. Zážitkový predmet oslovuje zmysly dieťaťa: vidieť, cítiť vôňu, počuť, chutnať, dotýkať sa. Správny metodický postup pri práci so zážitkovými predmetmi prebúda v deťoch citlivosť, pozornosť a úctu voči ľuďom a všetkému, čo nás obklopuje.

Zvlášť v tejto téme vedie učiteľ žiakov k obdivu, k úžasu. Nedosiahne to však žiadnym príkazom. Skúša, aby sa žiaci učili prejavovať svoj citový zážitok aj navonok, aby sa ho naučili správne spracovať a v neposlednom rade aby sa naučili aj správne komunikovať so svojím prostredím.

V tejto téme nezabúdame ani na muzikoterapiu. Žiaci, ktorí majú problém s komunikáciou, interakciou a seba-vyjadrením prostredníctvom reči, môžu byť pozitívne motivovaní počúvaním hudby. Môžu tliekať do rytmu, dupať, spievať rôzne riekanky, „hrať“ na ručne vyrobených „hudobných nástrojoch“, napr. to môžu byť plechovky naplnené semienkami a podobne.

Pretože intraindividuálne, ale aj interindividuálne rozdiely medzi jednotlivými žiakmi môžu byť veľmi veľké, odporúčame, aby si učiteľ každú tému dôkladne preštudoval a upravil podľa mentálneho postihu žiakov v svojej triede.

Zásada sv. Hildegardy z Bingenu hovorí, že všetko pozemské je podobenstvom božského. Ak budeme mať toto na pamäti, môžeme ku každej téme pristupovať z perspektívy viery. Učiteľ sa tak môže stať sprievodcom detí na ceste objavovania neviditeľného, ale milujúceho Boha. Erik Läufer povedal: „Kto sa chce naučiť niečo o Bohu, nech si všíma prírodu.“

Učiteľ pomáha žiakom odkrývať Boha – Lásku, ktorá prijíma a bezpodmienečne miluje každého človeka. Ak tento vzťah bezpodmienečného prijatia dieťa pocíti od učiteľa, bude to najlepšia cesta budovania osobného vzťahu dieťa – nebeský Otec. A toto je cesta ťažká a náročná aj pre učiteľa. Vo vedomí, že tou správnou cestou je pre nás Ježiš, nech vás povzbudia slová kardinála Newmanna: „Som povolaný niečo robiť, niečím byť, na čo nie je povolaný nikto iný na zemi.“

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: príroda, život, zvieratá, obdiv, krása

Obsah

- rozmanitosť a krása prírody
- rôzne plody prírody
- zvieratá v prírode
- rastliny v prírode
- voda a jej dôležitosť

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Pomenovať, čo patrí do prírody.

Afektívny cieľ: Vnímať a obdivovať krásu prírody.

Psychomotorický cieľ: Pomenovať a priradiť prírodné materiály. Formovať návyk modlitby vďaky za krásu stvorenstva.

Žiak si osvojuje:

- vymenovať časti prírody;
- rozoznávať zvuky prírody;
- spolupracovať pri tvorbe plagátu;
- pomenovať rôzne druhy ovocia a zeleniny;
- priradiť k stromu správny druh ovocia;
- rozoznávať jednotlivé zvieratá;
- pomenovať zvieratá podľa ukážky;
- priradiť k sebe zvieratká podľa druhu;
- napodobniť pohyb a zvuk zvieratka;
- rozlíšiť mláďatká zvierat;
- pomenovať tri druhy kvetov;
- naučiť sa jednoduchú riekanku;
- rozoznať zvuky vody;
- opakovať rytmus tleskaním;
- vytvoriť z vykladacieho materiálu krajinku s vodou;
- identifikovať sa so zvieratkom;
- vnímať modlitbu vďaky, chvály za prírodu – Božie dielo.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- chápe obsah krátkeho textu a reaguje naň.
- napodobňuje zvuky, pohyby, gestá.
- oceňuje dobré vlastnosti spolužiaka.
- s pomocou učiteľa vyjadrí vďačnosť.
- odpovedá na krátke a jasné otázky.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (gestami, mimikou, zvukovým prejavom).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu chrániť prírodu a život v nej.
- vníma prírodu ako vzácny dar od Boha.

Občianske kompetencie:

Žiak

- poznáva a ochraňuje svoje najbližšie životné prostredie.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- vníma hudbu a pohyb.
- prejavuje obdiv a úctu k prírode.
- citlivo reaguje na živé tvory v prírode.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- učí sa vnímavosti voči prírode a živým tvorom.
- osvojuje si návyk ochrany prírody.

Prierezové témy

Environmentálna výchova:

Žiak

- prostredníctvom poznávania prírody si deti vytvárajú pozitívny vzťah k všetkému živému, čo patrí do prírody. Učia sa prírodu obdivovať a chrániť.

5. TÉMA: DOPLNKOVÉ TÉMY

V tomto tematickom celku sú vybrané základné náboženské témy podľa liturgického roka. V predchádzajúcich hodinách sme žiakom vytvárali bezpečný priestor, naučili sme ich určitým pravidlám, rozvíjali sme komunikáciu, vzťahy, snažili sme sa vybudovať u nich dôveru, pocit istoty a prijatia takých, akí sú. Teraz môžeme na tejto prirodzenej rovine začať budovať základy náboženského vyučovania.

Náboženské pojmy opisujeme veľmi jednoducho, nepoužívame teologický slovník. Aj keď sa môžu zdať niektoré témy pre tieto deti ťažké, vychádzame vždy z antropológie, z toho, čo je dieťaťu známe. To je základné pravidlo – vychádzať zo skúseností žiakov, predkladať im biblické udalosti primerane veku a v našom prípade aj primerane ich mentálnemu postihu. Tak umožníme žiakom prijímať evanjeliové posolstvo v primeranej forme, prirodzene a radostne.

Reč nám umožňuje dorozumievanie sa s druhými. Aj malé dieťa vníma reč, lebo ju počuje okolo seba. Prostredníctvom reči si uvedomuje seba samého. Tak isto dieťa vníma aj náboženskú reč, modlitbu, gestá, pohyby, spievanie. Je prirodzené, že dieťa sa učí napodobňovaním – a platí to aj pre náboženskú reč. Keď sa žiaci naučia rozprávať a vnímajú obsah textov, napríklad rozprávok, začíname aj s pravidelnou modlitbou. Prvoradé miesto tu má spontánna modlitba: učíme žiakov ďakovať za všetko, čo máme, čo prežívame. Nezabúdajme na aktualizáciu modlitby podľa konkrétnej situácie. Žiakov do modlitby nikdy nenútime. Trpezlivosť je naším hlavným príkazom. Láska je jedinou správnou metódou, ktorou budeme žiakov privádzať k Bohu.

Časová dotácia: 13 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: anjel, Alžbeta, Panna Mária, Betlehem, Mikuláš, Ježiš, kráľi, kríž

Obsah

- anjeli a ich úloha
- Mikuláš – človek s dobrým srdcom
- očakávanie a narodenie Ježiša
- putovanie mudrcov z východu
- znamenie kríža a prázdneho hrobu
- modlitba s Máriou

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Pomenovať udalosti liturgického roka. Zdôvodniť potrebu slávenia udalostí liturgického roka. S pomocou učiteľa interpretovať konanie ľudí v biblickom príbehu.

Afektívny cieľ: Vnímať náboženskú reč. Nadchnúť sa pre oslavu Boha. Prejaviť záujem o komunikáciu s Bohom v modlitbe.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk modlitby a slávenia. Rozvíjať náboženskú reč pomocou spevu, modlitby, gesta.

Žiak si osvojuje:

- opísať anjela strážneho a oceniť jeho ochranu;
- spoznať Pannu Máriu ako Ježišovu matku;

- zopakovať časť modlitby Zdravas, Mária;
- opísať ženu čakajúcu dieťa;
- s pomocou učiteľa reprodukovat príbeh o sv. Mikulášovi;
- opísať adventný veniec;
- pomenovať mesto narodenia Ježiša;
- opísať postavy v jasličkách;
- s pomocou učiteľa rozprávať o putovaní troch kráľov;
- pomenovať spôsoby cestovania v Ježišových časoch;
- zaspievať časť koledy;
- vymenovať, čo môže byť darom;
- poskladať obraz – puzzle;
- spoznať kríž a povedať, aký to je symbol;
- opísať obraz zmŕtvychvstania Ježiša;
- povedať, čo je modlitba;
- spoznať ruženec a povedať, na čo slúži.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 2. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA ZA SVETLOM

Obsah ročníkovej témy pre 2. ročník špeciálnej základnej školy – Cesta za svetlom – vedie žiakov k spoznávaní Boha – Otca ako toho, kto tvorí svet a každého človeka z lásky. On prežaruje naše vzťahy (priateľstvá, rodinu), celý náš život. Svetlo jeho lásky nás pozýva k dialógu, ktorým je modlitba. V poslednej podtému predstavujeme Ježiša, ktorý sa chce stať dobrým priateľom každého človeka.

Ročníkový cieľ

Spoznávať milujúceho Otca prostredníctvom vnímania a pozorovania stvorených vecí, vzťahov medzi ľuďmi: budovaním priateľstva medzi rovesníkmi a rozvíjaním osobného vzťahu k Ježišovi ako k dobrému priateľovi (návyk modlitby).

Ročníkový symbol: svetlo

Dôležitým prameňom chápania viery sú znaky, obrazy a symboly. Prostredníctvom viditeľného predmetu môžeme vstúpiť do duchovného sveta, ktorý je neviditeľný, ale ktorý intuitívne vnímame. Symboly spájajú reálne obrazy s predstavami v podvedomí: vyjadrujú to, čo nevidíme, čo je ukryté v našom podvedomí.

V tomto ročníku pracujeme so symbolom svetla: slnko, svieca ako symboly Ježiša Krista: „Ja som svetlo sveta.“ (Jn 8,12) My kresťania slávime nedeľu ako deň Ježišovho zmŕtvychvstania, ako deň svetla, slnka (nem. Sonntag, angl. Sunday).

Na lepšie uchopenie významu symbolu ho rozvíjame v štyroch rovinách:

- *vecná rovina* (čo symbol hovorí sám o sebe): svetlo slnka, sviece..., môžeme pozorovať jeho žiaru, farbu, teplo, intenzitu osvetlenia, umožňuje nám vidieť v tme...
- *subjektívna rovina* (čo symbol hovorí mne, akú mám s ním skúsenosť): svetlo sviece mi pripomína domov, rodinné oslavy, modlitbu, svietilka na vianočnom stromčeku mi pripomínajú detstvo, rodinnú pohodu...
- *objektívna rovina* (čo symbol hovorí nám): svetlo odkrýva to, čo schováva tma, svetlo dáva odvalu, ukazuje cestu (legenda o sv. Lucii)
- *náboženská rovina* (čo nám symbol hovorí o skúsenosti Boha a človeka): Ježiš je pre nás svetlo aj nás pozýva, aby sme sa stali svetlom pre iných.

Rámcový vzdelávací program pre 2. ročník ŠZŠ tvoria 4 témy: 21 základných a 12 rozširujúcich podtém so zreteľom na mentálne postihnutie detí. Edukačné ciele sú formulované veľmi špecificky podľa vzdelávacích variantov: ľahký – A, stredný – B, ťažký a hlboký stupeň – C. Dosiahnutie cieľov je veľmi individuálne, zvlášť vo variante B a C.

Početná skupina detí, ktoré boli v minulosti oslobodené od školskej dochádzky, pretože nezvládali nároky pre žiakov s mentálnym postihnutím vo variante B, sú vzdelávané podľa individuálneho vzdelávacieho programu (IVP). Uplatnenie IVP má niekoľko predností. Dieťaťu dáva príležitosť postupovať podľa vlastných schopností, individuálnym tempom, bez toho, aby bolo stresované. Vychádza zo súčasného stavu dieťaťa, nekladie naň nesplniteľné požiadavky. Ak sa ukáže, že je príliš ľahký alebo náročný, možno ho upraviť. Učiteľovi umožňuje vytvoriť si lepší obraz o silných a slabých stránkach žiaka a zvýšiť primeranosť vlastných pedagogických rozhodnutí.

Vzhľadom na širokú škálu základných a pridružených postihnutí (kombinované postihnutia) sa žiak stáva často len pozorovateľom a je odkázaný na pomoc učiteľa najmä v praktickej činnosti. Táto činnosť je veľmi dôležitá na rozvíjanie základných zručností: komunikačných, sociálnych, grafomotorických, hudobných, výtvarných. Záleží na tom, ako učiteľ dokáže učivo prezentovať (výber primeraných metód, stratégií a pomôcok) s prihliadnutím na rozsah mentálneho postihnutia.

1. TÉMA: MILUJÚCI OTEC STVORIL VŠETKO

Ročníková téma je zameraná na spoznávanie Boha ako starostlivého Otca, ktorý miluje ľudí, a preto im dal do užívania krásny svet a k tomu veľa schopností a možností, ako ho ďalej skrášľovať a chrániť.

Žiakov vedíme k pozorovaniu a vnímaniu okolitého sveta. Nadväzujeme na to, čo už vedia o prírode z prvého ročníka, ďalej rozvíjame obdiv, úžas, rešpekt, nadšenie a radosť z krásnych vecí v prírode. Všetky tieto schopnosti prebúdzajú v deťoch vďačnosť a schopnosť zamýšľať sa nad viditeľným svetom, poznávať ho a vstupovať doň. Prírodu obdivujú ako veľké dielo Boha, ktoré človek nedokáže vytvoriť.

Učia sa rozlišovať veci stvorené Bohom a veci vytvorené človekom, pričom vnímajú ich hodnotu a účelnosť. Prejavujú vďaku a obdiv za to, čo dokáže urobiť človek, za jeho schopnosti. Prostredníctvom tvorivej práce s prírodnými materiálmi posilňujeme u detí úžas nad silou ukrytou v semienku, vedíme k vyjadreniu vďaky za bohatosť a štedrosť prírody, k obdivu nad šikovnosťou ľudských rúk, rozvíjame kreativitu v psychomotorickej oblasti, disponujeme žiakov k vytvoreniu ticha ako dôležitého predpokladu objavovania toho, čo je skryté, rozvíjame postoj vďačnosti voči milujúcemu Otcovi – Stvoriteľovi, oslavujeme ho ako trojjediného Boha (v modlitbe Sláva Otcu a v prežehnávaní).

Osobná skúsenosť a bezprostredné prežívanie je najlepšou cestou k učeniu a k získavaniu uvedomelých kresťanských postojov.

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: príroda, život, obdiv, krása, ruky, práca

Obsah

- príroda ako dielo stvorenia
- pozorovanie prírody (vychádzky) – rozlišovanie ročných období
- zbieranie a stvárňovanie prírodných materiálov
- dary prírody, produkty na jedenie, poznať kolobeh života (semienko)
- veci vytvorené človekom – rozlišovanie od vecí stvorených
- ruky človeka ako dar – praktická činnosť, vďačnosť
- obdiv a vďaka vyjadrené v modlitbe, v prežehnaní
- svetlo a tma, život vo svetle a v tme
- ticho – predpoklad sústredenia a objavu niečoho nového

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Rozlišovať medzi vecami stvorenými milujúcim Otcom a vecami, ktoré vytvorili ľudia.

Afektívny cieľ: Vnímať a oceniť hodnotu vecí stvorených a vytvorených.

Psychomotorický cieľ: Vyznačiť na obrazoch (mapách) veci stvorené a vytvorené.

Formovať návyk prežehňania.

Žiak si osvojuje:

- rozlíšenie a vyznačovanie vecí stvorených a vytvorených;
- tvorivú spoluprácu;
- postoj stíšenia a vytvárania ticha;
- postoj obdivu a vďaky;
- stvárňovanie pomocou mäkkých materiálov a vykladacieho materiálu;
- pozorovanie učiteľa počas modlitby;
- návyk prežehňania (imitáciou);
- pozorovanie prírody (úžas, obdiv v modlitbe).

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- postupne sa dorozumieva slovami i gestami (aktívne i pasívne).
- pozdraví, poďakuje, poprosí.
- formuje si návyk správnej komunikácie.
- pomenuje predmet, jav, činnosť.
- postupne si osvojuje modlitbu ako spôsob komunikácie s Bohom.
- osvojuje si prežehnanie.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (verbálne pocity s pomocou učiteľa).
- nadväzuje rozhovor v kolektíve.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- ozvíja vzťah k milujúcemu Otcovi.

Občianske kompetencie:

Žiak

- pozoruje a spoznáva vzťahy v kolektíve.
- poznáva svoje najbližšie životné prostredie.
- postupne sa orientuje v čase.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- aktívne si všíma, čo sa okolo neho deje.
- prejavuje úctu k prírode a k životu v nej.
- manipuluje s obrázkami podľa pokynov.
- oboznamuje sa s prírodným materiálom.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- prejavuje záujem o spoznávanie svojich rovesníkov a ľudí okolo seba.
- hrá sa s rovesníkmi.
- napodobňuje činnosť dospelého (upratovanie hračiek).

Prierezové témy

Environmentálna výchova:

Žiak

- poznáva a obdivuje prírodu ako dielo nebeského Otca – Stvoriteľa, rozlišuje veci vytvorené človekom, rozvíja v sebe postoj úžasu a vďaky za silu života v prírode i za človeka, ktorý dokáže vyrobiť veľa vecí, citlivo zaobchádza s prírodnými materiálmi, triedi ich, obdivuje a rôznym spôsobom stvára

2. TÉMA: SOM NA SVETE Z LÁSKY

Téma je zameraná na uvedenie si vlastnej jedinečnosti, spoznávanie svojich schopností, objavovanie dôležitosti rodiny. Na budovanie správnej predstavy o Bohu, ako aj na vytváranie vzťahu k nemu sú dôležité ľudské vzťahy. Cez vzťahy sa žiak učí prijímať Božiu lásku a odpovedať na ňu, lebo aj viera a náboženstvo je vzťah, a to vzťah s Bohom (vzťah spoločenstva). Objavovaním svojich schopností žiak spoznáva hranice človeka (rozlišovanie dobra od zla).

Podľa veku a osobného mentálneho rozvoja poznáva žiak potrebu komunikácie s členmi rodiny, objavuje dôležitosť komunikácie medzi Bohom a ľuďmi a ľuďmi navzájom: praktické osvojenie pozdravu, schopnosť načúvať, žiadať a poskytnúť odpustenie, prejaviť vďaku, ospravedlnenie.

Uspokojenie základnej potreby – byť prijímaný a milovaný aj v novom prostredí – umožňuje aj žiakovi s mentálnym postihnutím svojím spôsobom vstupovať do komunikácie s Bohom, len mu treba pomôcť, aby sa naučilo vo svojom srdci Boha chváliť, prosiť ho či ďakovať mu. Tak si k nemu môže postupne vytvárať osobný vzťah ako k milujúcemu Otcovi.

Cieľom témy je osvojiť si vonkajšie prejavy lásky, vnímať hodnotu rodiny, oceniť prejavy lásky. Formovať návyk prosby, poďakovania sa. Rozvíjať komunikáciu v rodine, vážiť si hodnotu domova, rodiny, vnímavosť na dar života, objaviť svoju jedinečnosť, reagovať na potrebu pomáhať.

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: rodina, láska, bezpečie, komunikácia, život, sociálna adaptácia

Obsah

- ja a moja rodina, starostlivosť, pomoc, vzťahy
- vzťahy v rodine, empatia (prejavy lásky)
- učím sa podeliť, pomôcť, poďakovať, poprosiť
- komunikácia v rodine, s Bohom
- svetlo, život a bezpečie domova
- dieťa – nový život, radosť a dar
- predstaviť seba (meno), spolužiaci (oslovovanie)
- slávenie nedele v rodine

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Slovné vyjadriť prejavy lásky.

Afektívny cieľ: Oceniť prejavy lásky. Vnímať hodnotu rodiny.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk prosby, poďakovania.

Žiak si osvojuje:

- základy komunikácie: predstaviť sa, pozdraviť sa, poprosiť, poďakovať, osloviť;
- počúvanie a následné reprodukovanie počutého textu s pomocou učiteľa;
- základy neverbálnej imitácie – prežehnanie;
- slovné vyjadrenie prejavov lásky;
- potrebu pomáhať, vnímavosť voči druhým;
- pozitívnu reakciu na starostlivosť rodičov;
- pozitívnu komunikáciu v rodine;
- rozvíjanie komunikácie s Bohom – modlitba, slávenie nedele.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- dorozumieva sa slovami i gestami: formuluje jednoduché vety, odpovedá na otázky.
- pozdraví sa, poďakuje, poprosí, osloví – formuje si návyk správnej komunikácie.
- osvojuje si modlitbu ako spôsob komunikácie s Bohom.

- osvojuje si prežehnanie.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (verbálne s pomocou učiteľa).
- orientuje sa v čase a priestore.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu komunikácie s Bohom.
- vníma dôležitosť a hodnotu rodiny.

Občianske kompetencie:

Žiak

- pozoruje a spoznáva vzťahy v rodine a v kolektíve školy.
- predstaví sa svojím menom.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- aktívne si všíma, čo sa okolo neho deje.
- reprodukuje jednoduchú melódiu, zvuk.
- poznáva blízke okolie.
- opakuje rytmické riekanky.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- pozná úlohu rodiny.
- oceňuje starostlivosť rodičov.

Prierezové témy

Mediálna výchova

Žiak

- objavuje dôležitosť komunikácie medzi ľuďmi (pozdrav, prejavenie vďaky, ospravedlnenia a ľútosti – slovami i gestami) navzájom, medzi človekom a Bohom (modlitba, prežehnanie) i medzi členmi rodiny

3. TÉMA: ĽUDIA OKOLO MŇA

Cieľom tretej témy je priblížiť stvorenie prvých ľudí, ich úlohu vo svete: žiaci pomenujú Darcu života, vyjadria vďaku za život, za to, že sa môžu navzájom podeliť so všetkým, čo je v našom živote krásne, ale aj ťažké. Ďakujú za schopnosť vzájomne sa poznávať, rozprávať sa, pomáhať si a prijímať jeden druhého takého, aký je.

Získavajú aj prvé vedomosti o anjloch. Našou úlohou je budovať o nich správnu predstavu. Podľa Svätého písma sú anjeli v Božej službe pre človeka. Z Božej vôle sú poverení stáť pri nás. A v službe pre druhého sú aj tí „anjeli bez krídel“. K takejto službe chceme priviesť aj deti. Anjelov poznali ľudia už v starých kultúrach a náboženstvách. Chápali ich ako nebeské bytosti a dávali im rôzne mená, napr. Boží muž, pomáhajúci Posol, Strážca, večne Bdejúci, kniežatstva, panstvá a mocnosti a pod. Boh zasahuje do nášho života prostredníctvom svojich vyslancov, to je pravda podľa Svätého písma a tejto pravde chceme učiť aj naše deti.

Anjeli jestvujú a pôsobia nielen v nebi, ale aj medzi nami. Boh k nám postavil anjelov z lásky. Stretnúť anjela nie je v našej moci. Našou úlohou je pestovať zmysel pre zachytenie ich hlasu vo svedomí, výchova k obráteniu a bdelosti, zmysel pre duchovné dimenzie. Nezapudnime, že deti majú k anjelom blízko: „Dajte si pozor, aby ste neopovrhli ani jedným z týchto maličkých. Lebo vám hovorím, že ich anjeli v nebi ustavične hľadajú na tvár môjho Otca, ktorý je na nebesiach.“ (Mt 18,10)

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: človek, milujúci Otec, anjel, duchovný priateľ, neposlušnosť

Obsah

- prví ľudia – stvorenie
- ľudia okolo mňa – úcta, pozdrav, pomoc
- rovesníci – vzťahy, hry
- neposlušnosť – pojem zla, odprosenie
- anjel strážca – duchovný priateľ

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Opísať obrazy vyjadrujúce stvorenie človeka. Reprodukovať modlitbu k anjelovi strážcovi. Slovné vyjadriť odprosenie.

Afektívny cieľ: Vnímať pomoc anjela strážcu. Rozvíjať schopnosť spolupráce v kolektíve.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk odprosenia. Zapojiť sa do hry v kolektíve.

Žiak si osvojuje:

- slovný prejav odprosenia;
- postoj úcty k ľuďom – pozdrav;
- postoj vďaky za život;
- postoj priateľstva k anjelovi strážcovi – dôvera, modlitba;
- porozumie príbehu o stvorení človeka;
- na príkladoch rozlíši dobro od zla.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- objavuje zmysel symbolickej reči.
- verbálne vyjadruje svoje pocity.
- ukazovanie používa ako prostriedok voľby.
- vedie jednoduchý dialóg.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- rozlíši vinu a vie si ju priznať.
- vníma anjela ako priateľa a ochrancu.
- rozvíja expresívne vyjadrovanie svojich potrieb symbolmi.

Občianske kompetencie:

Žiak

- je empatický na potreby druhého človeka.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- rozvíja v sebe postoj úcty k ľuďom.
- pomocou príbehov formuje postoje a prejavy ohľaduplnosti a tolerance.
- intuitívne vníma symbolickú reč.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja sociálne spôsobilosti pri spolupráci v kolektíve.
- nadväzuje sociálne interakcie prostredníctvom hudby.
- rieši konfliktnú situáciu v triede (s pomocou).
- porovnáva dobré a zlé správanie.

4. TÉMA: PRIATEĽ JEŽIŠ

V tejto téme predstavujeme osobu Ježiša ako dobrého syna a priateľa, ako pozitívny vzor hodný nasledovania. Prostredníctvom príbehu o priateľstve medzi malým chlapcom Marcelinom a Ježišom, chceme nadchnúť žiakov pre objavenie vzácného daru – priateľstva s Ježišom.

Prostredníctvom práce so symbolom svetla vo všetkých rovinách vedieme žiakov k intuitívnemu vnímaniu Ježiša ako svetla, ktoré prináša do života človeka nádej a radosť.

Modelové situácie v príbehoch majú za cieľ povzbudiť žiakov k budovaniu osobného vzťahu s Ježišom prostredníctvom modlitby. Na to je potrebné naučiť sa vnímať ticho ako dôležitý predpoklad načúvania vnútorného hlasu.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: priateľ, priateľstvo, modlitba, Ježiš, deti

Obsah

- priatelia (vzťahy, dobrý priateľ)
- Ježiš – dobrý priateľ detí
- Ježišovo detstvo
- Ježiš – dobrý syn, poslušnosť

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: S pomocou učiteľa slovne vymenovať vlastnosti Ježiša – dobrého Syna, dobrého priateľa.

Afektívny cieľ: Prejaviť záujem o zdieľanie pozitívnych citových zážitkov so spolužiakmi.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk slovného vyjadrenia troch božských osôb –prežehnanie. Formovať postoj stíšenia sa počas modlitby.

Žiak si osvojuje:

- vymenuje Ježišove vlastnosti;
- zdieľa pozitívne citové zážitky so spolužiakmi;
- osvojuje si postoj stíšenia sa počas modlitby;
- prežehná sa s pomocou;
- obdivuje pozitívny vzor – Ježiša;
- rozvíja pocit spolupatričnosti ku kolektívu;
- rozvíja intuitívne vnímanie skutočnosti pomocou symbolu.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- aktívne a so záujmom počúva.
- chápe obsah počutého, reaguje na otázky.
- slovne i gestom vyjadrí tri božské osoby – prežehnanie.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- prežíva atmosféru slávenia v rodine i v kostole.
- objaví hodnotu priateľstva s Ježišom.
- formuje návyk pravidelnej modlitby.
- formuje návyk stíšenia sa pred modlitbou a prežehnaním.

Občianske kompetencie:

Žiak

- disponuje sa na potrebu pomáhať.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma obrazy a symboly.
- zapája sa do jednoduchých hier spojených so spevom – rytmizovanie.
- opísaný predmet výtvarne spracuje.
- kreslí pri hudbe.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- spoznáva Božiu rodinu – spoločenstvo farnosti.
- rozvíja pocit spolupatričnosti ku kolektívu.
- uvedomuje si vlastné potreby, využíva svoje možnosti.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 3. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA POZNANIA LÁSKY

Žiaka charakterizuje túžba po láske. Základná potreba byť prijímaný a milovaný ho stimuluje k spoznávaniu okolitého sveta, nad ktorým dokáže žiak žasnúť. Žiak v úžase objavuje krásu a jedinečnosť seba a sveta.

Ročníková téma zameraná na cestu poznania lásky umožňuje žiakovi spoznávať starostlivého Boha, ktorý miluje ľudí. Boha, ktorý posielal svojho Syna, a ten buduje spoločenstvo lásky, do ktorého sme všetci pozvaní aj prostredníctvom sviatosti krstu.

Pre jeho správnu predstavu Boha, ako aj vzťah k nemu, sú dôležité všetky ľudské vzťahy. Práve cez ne sa dieťa učí prijímať Božiu lásku a odpovedať na ňu.

Ročníkový cieľ

Objaviť rozmer lásky a vďačnosti vo vzťahu k Bohu. Získať vedomosti o diele stvorenia ako výsledku lásky milujúceho Otca k ľuďom. Spoznať život Ježiša – Božieho Syna – a vnímať jeho pôsobenie na zemi ako výraz lásky Boha k ľuďom. Prejaviť záujem o budovanie a rozvíjanie vzťahov – prijímať a rozdávať lásku. Prejaviť úctu k Božiemu menu a rozvíjať osobný vzťah k Ježišovi – návyk modlitby a účasti na svätej omši.

Ročníkový symbol: STROM

Pre lepšie uchopenie významu symbolu ho rozvíjame v štyroch rovinách:

- *vecná rovina (čo symbol hovorí sám o sebe):*
veľký, malý, ihličnatý, listnatý, rastie v lese, v záhrade, zakorenený...
- *subjektívna rovina (čo symbol hovorí mne, akú mám s ním skúsenosť):*
strom, na ktorý som vyliezol, z ktorého som spadol, ktorý som kreslil, o ktorý som sa staral, z ktorého som oberal ovocie...
- *objektívna rovina (čo symbol hovorí nám):*
strom je darom pre všetkých, na jeseň nám dáva ovocie, v lete tieň a vánok, poskytuje úkryt pre zvieratká, dáva ochranu...
- *náboženská rovina (čo nám symbol hovorí o skúsenosti Boha a človeka):*
človek ako strom, strom života v raji, kríž ako strom života...

1. TÉMA: MILUJÚCI OTEC K NÁM Hovorí cez diele stvorenia

V prvej téme jednoducho predstavujeme biblický príbeh stvorenia. Poukazujeme na krásu stvoreného sveta, cez ktorú nám chce Boh Otec vyjadriť svoju lásku. Vedeť žiakov k obdivu stvorenstva a formujeme návyk jednoduchej modlitby ako prejavu vďaky. Žiaci sa učia základným postojom počas modlitby.

Počas témy praktizujeme jednoduché cvičenia, ktoré vedú k obdivu, úžasu. Je vhodné v tejto téme využiť aj konkrétny pobyt v prírode. Podľa možnosti si urobiť krátku vychádzku.

V téme využívame aj jednoduchú zručnosť žiakov, kde si môžu prostredníctvom dostupných materiálov vyrobiť predmet stvorenstva, ktorý obdivujú.

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: príroda, stvorenie, život, obdiv, milujúci Otec

Obsah:

- svet je Božím dielom – biblický príbeh stvorenia
- môj postoj k diele stvorenia – vďačnosť, správne využívanie darov prírody, ochrana prírody a jej zdrojov
- prejavy a postoje vďaky voči nebeskému Otcovi a jeho diele – vlastná modlitba, kresťanský pozdrav vďaky (Pán Boh zaplať), pokľaknutie, sedenie, státie

- dary prírody – vďačnosť za ne, správne využívanie
- obdiv a vďaka vyjadrené v modlitbe, v prežehnaní

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Reprodukovať biblický príbeh stvorenia. Slovné vyjadriť, že svet je Božím darom.

Afektívny cieľ: Vážiť si dary prírody, prácu ľudí.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk prejavov vďačnosti k Bohu, k rodičom. S pomocou učiteľa poskladať obrazy biblického príbehu stvorenia. Obdiv a vďaka vyjadriť v modlitbe.

Žiak si osvojuje:

- rozprávanie vlastnými slovami – reprodukcia;
- tvorivú spoluprácu v skupine;
- postoj stíšenia sa a vytvárania ticha;
- postoj obdivu a vďaky;
- stvárňovanie pomocou mäkkých materiálov a vykladacieho materiálu;
- návyk prežehnaní a opakovania modlitby (imitáciou);
- pozorovanie prírody (postoj ochrancu);
- úžas, obdiv, vďačnosť Bohu za svet.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- postupne si osvojuje modlitbu ako spôsob komunikácie s Bohom.
- prehlbuje a rozvíja dorozumievanie slovami i gestami.
- zapája sa do komunikácie v kolektíve.
- rozširuje si slovnú zásobu (reprodukcia biblického príbehu).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja a prehlbuje svoj vzťah k milujúcemu Otcovi.
- buduje vzťahy lásky a dôvery v rodine, v škole.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- je empatický.
- spolupracuje s rovesníkmi v kolektíve.
- napodobňuje činnosť dospelého.
- prejavuje záujem o priateľské vzťahy.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- prejavuje úctu k prírode a k životu v nej.
- manipuluje s obrázkami podľa pokynov.
- daktilne sa oboznamuje s prírodným materiálom.

Občianske kompetencie:

Žiak

- poznáva svoje najbližšie životné prostredie.

Prierezové témy

Environmentálna výchova:

Žiak

- poznáva a obdivuje prírodu ako dielo nebeského Otca – Stvoriteľa, váži si dary prírody.
- rozvíja v sebe postoj úžasu a vďaky za silu života v prírode.
- chápe potrebu ochrany prírody a životného prostredia, citlivo zaobchádza s prírodnými materiálmi, obdivuje ich.
- vníma starostlivosť Boha o svet.

2. TÉMA: MILUJÚCI OTEC K NÁM HOVORÍ CEZ JEŽIŠA

V druhej téme veľmi jednoducho chronologicky predstavujeme život Ježiša Krista, milovaného Syna Boha Otca. Dôraz kladieme na vzťah Ježiša a Márie, Ježišovej matky.

Na záver sa zaoberáme tajomstvom vykúpenia, ale len okrajovo, pretože tento obsah rozvíjame v ďalších ročníkoch.

U žiakov rozvíjame schopnosť identifikácie s biblickými postavami a reprodukovanie textu pomocou dramati-
zácie, pohybu, tanca.

Časová dotácia: 8 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: Ježiš – Boží Syn, verejný život a tajomstvo vykúpenia

Obsah

- zvestovanie, návšteva Panny Márie u Alžbety
- narodenie Ježiša
- obetovanie Ježiša v chráme, jeho detstvo
- Ježišov verejný život – krst, zázraky (svadba v Káne), priateľ detí
- tajomstvo vykúpenia – posledná večera, krížová cesta, zmŕtvychvstanie

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Získať vedomosti o živote Ježiša – Božieho Syna. Slovné vyjadriť hodnotu Ježišovej matky a jej poslania. Na základe biblického príbehu zvestovania predstaviť Máriu ako matku Ježiša Krista.

Afektívny cieľ: Vnímať osobu Ježiša ako dar od nebeského Otca. Slovné (modlitbou) prejavíť Ježišovi vďaku za jeho dar vykúpenia. Prejavíť záujem o živý vzťah s Ježišom.

Psychomotorický cieľ: Rozvíjať schopnosť identifikácie, pohybovej pamäte, reprodukovania obsahu textu pomocou dramatizácie, práce s vykladacím materiálom, modelovaním, pohybovými hrami, tancom.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- slovné vyjadruje svoje pocity.
- slovné vyjadruje vďaku.
- diskutuje (s pomocou učiteľa) o udalostiach z Ježišovho života.
- reprodukuje krátky príbeh.
- s pomocou učiteľa formuluje modlitbu na konkrétny úmysel.
- vníma prežehnanie ako začiatok komunikácie s Bohom.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma krásu umenia na obrazoch.
- vyjadruje sa pohybom a tancom.
- intuitívne vníma posolstvo biblického textu.
- rozvíja svoju fantáziu a kreativitu pomocou tvorivých cvičení.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- buduje osobný vzťah k Ježišovi.
- vníma ho ako svojho priateľa.
- rozvíja vnímanie a načúvanie ticha.
- sa učí základnému správaniu spojeného s modlitbou.

Sociálne kompetencie:

Žiak

- zapája sa do kooperácie v kolektíve – cvičenia, pohybové hry.
- disponuje sa ku konaniu dobrých skutkov.
- uvedomuje si potrebu spoločenstva.
- rozvojom empatického citenia je vnímavý na rozlišovanie dobra a zla.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- osvojuje si empatické postoje správania.
- pripravuje sa na rozvoj a formovanie svedomia.

3. TÉMA: JEŽIŠ SI VYBERÁ PRIATEĽOV – APOŠTOLOV

Tretia téma je rozdelená na päť vyučovacích hodín. V prvej časti poukazujeme na dôležitosť a potrebu priateľstva v našom živote. Predstavujeme apoštolov – Ježišových priateľov, ktorí sa od Ježiša učia byť skutočnými priateľmi.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: Ježiš, spoločenstvo – priateľov, apoštolov

Obsah

- priatelia, spoločenstvo priateľov
- výber apoštolov
- spoločenstvo apoštolov
- spoločenstvo Cirkvi

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Oboznámiť sa s okolnosťami povolania apoštolov. Získať vedomosti o Cirkvi ako o spoločenstve pokrstených ľudí. Rozlišovať kladné a záporné vlastnosti. Zostaviť rebríček vlastností, ktoré by mal mať dobrý priateľ. Urobiť rozbor vlastností a vymenovať tie, ktoré mal Ježiš.

Afektívny cieľ: Uvedomiť si, že aj ja môžem byť apoštolom vo svojom prostredí. Prejaviť záujem o vytváranie atmosféry lásky a priateľstva okolo seba. Nadchnúť sa pre konanie dobra. Vnímať nástupcov apoštolov v dnešnej Cirkvi.

Psychomotorický cieľ: Identifikovať sa so spoločenstvom ľudí patriacich do Cirkvi: spoločné slávenie, modlitba, pomoc vo farnosti. Rozvíjať návyk obdarovania priateľa pri príležitosti sviatku. Vytvoriť darček pre priateľa.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma potrebu asertívnej komunikácie.
- slovne vyjadruje svoje pocity (s pomocou).
- učí sa stíšeniu sa.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- v biblických príbehoch objavuje posolstvo lásky.
- objavuje silu spolupatričnosti k rodine, k Bohu, k Cirkvi (k partikulárnej Cirkvi –farnosti).

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu spolupráce a priateľstva medzi ľuďmi.
- uvedomuje si svoju jedinečnosť.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- si osvojuje prejavy asertívneho správania.

4. TÉMA: MILUJÚCI OTEC JE S NAMI V LÁSKE DUCHA SVÄTÉHO

V štvrtej téme približujeme sviatosť krstu. Poukazujeme na dôležitosť mena každého človeka. Predstavujeme krstných rodičov ako tých, ktorí nám pomáhajú, sprevádzajú nás na ceste k Bohu.

Prostredníctvom krstu sa stávame členmi veľkého spoločenstva lásky – Cirkvi. V Cirkvi sa môžeme spoločne modliť: doma so svojou rodinou, v chráme, na svätej omši.

Žiť v spoločenstve lásky, znamená počúvať Boží hlas – svedomie, ktorý nám ukazuje, ako túto lásku žiť.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: nebeský Otec, Duch Svätý, láska

Obsah

- som Božie dieťa (krst, krstné meno, krstní rodičia)
- život v rodine a vo farnosti (spoločná modlitba, prejavy lásky a úcty, účasť na svätej omši)
- Boží hlas v nás (svedomie, hranice dobra a zla)
- modlitba (spontánna, každodenná)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Pomenovať krstné symboly a udalosť svojho začlenenia do Cirkvi – krst. Na modelovej situácii rozlíšiť dobro a zlo. Rozlíšiť krstné meno od priezviska. Pomenovať svojich krstných rodičov.

Afektívny cieľ: Vnímať svoje miesto v Božej rodine – Cirkvi. Prejaviť úctu a vďaku Bohu, rodičom, krstným rodičom. Budovať pozitívny vzťah k svojmu krstnému patrónovi.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk spolupatričnosti k ľuďom patriacim do Cirkvi. Formovať návyk účasti na nedeľnej svätej omši. Rozvíjať úctu k Božiemu menu. Spolupracovať na dramatickom stvárňovaní modelových príbehov.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu dialógu s ľuďmi i s Ježišom.
- vníma rozdiely medzi neverbálnou a verbálnou komunikáciou.
- rozumie reprodukovaniu textu.
- pomenuje postavy z príbehov.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- vyjadruje sa pohybom a tancom.

- intuitívne vníma reč znakov.
- rozvíja svoju kreativitu pomocou praktických cvičení.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- oceňuje svoje bezpečné zázemie – rodinu.
- rozvíja postoj sústredenia na vnímanie ticha.
- osvojuje si základné správanie spojené s modlitbou a s účasťou na svätej omši.
- pripravuje sa na rozvoj a formovanie svedomia.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja vo svojom živote rozmer slávenia v rodine a vo farnosti.
- vie vyjadriť pocity vďačnosti (s pomocou).
- konkrétnymi skutkami prejavuje vďaku a úctu.

Občianske kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu budovania dobrého spolužitia medzi ľuďmi.
- učí sa tolerancii a pomoci druhým ľuďom.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- ocení prejavy lásky, objavuje svoju jedinečnosť (krstné meno).
- oceňuje starostlivosť, obetavosť rodičov a krstných rodičov.
- slávi liturgické udalosti v kruhu rodiny i v rámci farského spoločenstva.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 4. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA DŮVERY

Žiak si v škole vytvára zázemie v spoločnosti rovesníkov, čo mu dodáva pocit istoty. Nadobúda istotu v seba, v milujúcich ľuďoch, ktorá je potrebná na jeho ďalšie rozvíjanie.

Schopnosť otvárať sa Bohu a ľuďom sa prejavuje pozitívnym vnímaním seba. Naučiť sa dôverovať je predpoklad viery. Schopnosť prejavovať dôveru Bohu, ktorý ho miluje, sa zakladá na osobnej skúsenosti dôvery v človeka, ktorý stelesňuje pocit bezpečia. Jadrom vývoja viery sú príbehy, pomocou nich žiak Boha spoznáva a zažíva. Nachádza bezpečnosť v koncepte Boha, ktorému možno úplne dôverovať a ktorý je ochotný odpustiť.

Ročníkový cieľ

Spoznávať základné pravidlá komunikácie s Bohom a vzájomného spolunažívania s ľuďmi. Budovať postoj dôvery k Bohu. Formovať postoj dôverného vzťahu s Bohom.

Ročníkový symbol: KRÍŽ

Pri práci so symbolom vychádzame z jeho štyroch rovín:

- *Vecná rovina:*
 - veľký alebo malý, drevený, železný... Žiaci si môžu kríž chytiť, môžu sa postaviť do tvaru kríža, nájsť kríže v rôznom prostredí (doma, v prírode, v kostole).
- *Subjektívna rovina:*
 - kde som kríž videl, čo sa mi spája s krížom, kde nosím kríž, krížik
- *Objektívna rovina:*
 - kríž je symbolom ťažkej práce, ťažkosti, utrpenia, bolesti, skúšky, ale aj symbolom obety, nekonečnej lásky, je darom pre ľudstvo
- *Náboženská rovina:*
 - kríž je symbolom Ježišovej obety a lásky, je tajomstvom vykúpenia človeka
 - s krížom sa môžeme stretnúť v kresťanských rodinách, v kostoloch
 - kríž robíme, keď sa prežehnávame
 - poznáme krížovú cestu, kde si pripomíname, ako za nás Ježiš umiera, trpí, obetuje sa

1. TÉMA: MILUJÚCI NEBESKÝ OTEC

V prvej téme štvrtého ročníka poukazujeme na dôležité miesto rozhovoru v rodine. Vedeť žiakov k správnej komunikácii s jednotlivými členmi rodiny. Žiaci môžu prostredníctvom antropologických príbehov pochopiť význam správnej komunikácie. Dôraz kladieme na postoje, konkrétne ukážky spôsobu komunikácie. Pre žiakov v tomto veku je veľmi dôležitý príklad, ktorý môžu nasledovať. V druhej časti žiakov oboznámime s modlitbou Otčenáš, ktorú predstavujeme ako modlitbu, kde prosíme láskavého Otca o chlieb.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: rodina, rozhovor, modlitba, Otčenáš

Obsah

- byť spolu, rozprávať sa (prejav dôvery)
- komunikácia v rodine
- moja modlitba
- modlitba Otčenáš

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Porovnať rozhovor v rodine, medzi kamarátmi a rozhovor s Bohom. Pomocou učiteľa reprodukovať modlitbu Otčenáš.

Afektívny cieľ: Vnímať lásku nebeského Otca. Spoločne vytvoriť v triede spoločenstvo milovaných detí.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk vonkajšieho postoja počas modlitby: státie, zloženie rúk, stíšenie. Spoločne vytvoriť v skupine pravidlá dobrej komunikácie.

Žiak si osvojuje:

- na modelovej situácii zo života uviesť príklad dobrej komunikácie;
- využitím slov zlepšuje komunikáciu v triede;
- návyk k slušnému vyjadrovaniu;
- vonkajší postoj počas modlitby;
- pomocou učiteľa reprodukovať modlitbu Otčenáš.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- v komunikácii používa vhodné slová.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- objavuje hodnotu komunikácie.
- vie modlitbu Otčenáš a jednoduchým spôsobom prepojí časti tejto modlitby so svojim životom.

Občianske kompetencie:

Žiak

- uplatňuje pravidlá komunikácie.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- si osvojuje prejavy slušného dialógu.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- sa učí citlivému správaniu vo vzťahu k druhému človeku.

2. TÉMA: ODPÚŠŤAJÚCI NEBESKÝ OTEC

Každý človek má skúsenosť s vinou a previnením. Vinu môžeme niešť, priznať si, robiť sa, že nie je, obviňovať iného, nadľahčovať. V tejto téme chceme viesť žiakov k postojom priznania viny, formujeme návyk prejavu odpustenia, ľútosti.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: vina, previnenie, odpustenie, ľútosť

Obsah

- strata dôvery
- vina a previnenie
- povedať odpusť, prepáč

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Svojimi slovami formulovať odprosenie. Svojimi slovami opísať podstatu odpustenia.

Afektívny cieľ: Oceniť význam ľútosti a zmierenia.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk pravidelnej modlitby. Formovať návyk vonkajšieho prejavu odprosenia a ľútosti nad konaním zla.

Žiak si osvojuje:

- prostredníctvom príbehov rôzne reakcie na vinu a previnenie;
- jednoduché vyjadrenie ľútosti;
- neverbálne /gestami, mimikou/ vyjadriť ľútosť;
- na modelovej situácii oceniť význam ľútosti vo vzťahu k druhému človeku a k Bohu.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- oceňuje význam ľútosti vo vzťahu k Bohu i k človeku.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (gestami, mimikou).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- žije praktický život kresťana.

Občianske kompetencie:

Žiak

- uplatňuje princípy dobra.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- osvojuje si prejavy slušného správania.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- učí sa citlivému správaniu vo vzťahu k druhému človeku.

3. TÉMA: NEBESKÝ OTEC POSIELA Z LÁSKY SVOJHO SYNA

Na úvod témy chceme u žiakov vzbudiť túžbu po dare. Oboznámiť ich, prečo si ľudia dávajú dary, aký majú význam, čo vyjadrujú. Predstavujeme Ježiša ako najvzácnejší dar nebeského Otca. Vedeťme žiakov, aby dokázali vlastnými slovami vyjadriť vďačnosť.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: dar, krst Ježiša

Obsah

- dar
- najvzácnejší dar od Otca
- krst Ježiša
- priateľstvo s Ježišom

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Jednoduchou formuláciou zdôvodniť príchod Božieho Syna. Reprodukovať biblický príbeh Ježišovho krstu.

Afektívny cieľ: Uvedomiť si a nadchnúť sa pre priateľstvo s Ježišom

Psychomotorický cieľ: Vlastnými slovami vyjadriť vďačnosť.

Žiak si osvojuje:

- neverbálne a verbálne /gestami, mimikou/ vyjadriť vďačnosť;
- pomocou obrázkov opísať biblický príbeh Ježišovho krstu;
- návyk zdvorilosti vo svojom okolí.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- slovné prejaví vďačnosť a radosť z obdarovania.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- osvojuje si prejavy vďačnosti.
- vyjadrí navonok prejavy zdvorilosti vo svojej triede.

4. TÉMA: PÁN JEŽIŠ – NÁŠ ZÁCHRANCA

Žiaci by mali počas hodín tejto témy pochopiť, že Boh je Bohom života a radosti. Boh je Bohom živých. To nám ukázal Ježiš vzkriesením Jairovej dcéry. Túto pranádej premenil Ježiš svojím zmŕtvychvstaním na istotu.

Časová dotácia: 8 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: vzkriesenie, Veľká noc, nedeľa

Obsah

- vzkriesenie Jairovej dcéry
- Veľká noc – smrť a zmŕtvychvstanie Ježiša
- nedeľa – deň oslavy Ježišovho zmŕtvychvstania
- Ježiš nám posielal Ducha Svätého

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Opísať Ježišovo zmŕtvychvstanie ako víťazstvo života nad smrťou.

Afektívny cieľ: Dôverovať Ježišovi, ktorý premohol smrť.

Psychomotorický cieľ: Dôstojným prežehnaním prejaviť krížu úctu.

Žiak si osvojuje:

- pomocou učiteľa vysvetliť veľkonočné sviatky ako slávnosť, v ktorej kresťania slávia Ježišovo víťazstvo života nad smrťou;
- prostredníctvom biblických udalostí vnímať pomoc, ktorú Boh zosiela ľuďom;
- podeliť sa bez nároku na odmenu;
- nakresliť veľkonočný symbol vyjadrujúci víťazstvo života nad smrťou.

Rozvoj kompetencií**Existenciálne kompetencie:**

Žiak

objavuje kresťanský zmysel slávenia sviatkov.

Občianske kompetencie:

Žiak

- uplatňuje princíp delenia sa bez nároku na odmenu.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- osvojuje si prejavy slušného správania.
- objavuje kresťanský spôsob slávenia veľkonočných sviatkov.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- učí sa vzájomnému deleniu vo svojej triede, rodine, spoločnosti.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 5. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA VIERY

Človek, prichádzajúci na tento svet, sa stáva súčasťou prirodzenej rodiny. Mala by sa stať miestom lásky, bezpečia, porozumenia, starostlivosti. Nemožno uprieť obeť, starostlivosť a lásku rodičom, ktorí prijali svoje dieťa ako dar. Nie všetky deti však môžu zažiť teplo domova. Zvlášť citlivá je táto otázka u detí, kde prirodzená rodina neposkytuje základné rodinné hodnoty. Je omnoho náročnejšie takýmto žiakom, u ktorých sú narušené ľudské vzťahy, odovzdávať posolstvo o Božej láske. Nesmierne dôležité je ponúknuť a dať im zažiť, že je tu niekto, kto ich nekonečne miluje. A je to práve Boh, ktorý každého pozýva do duchovnej rodiny, do Cirkvi.

Žiak má byť sprevádzaný na ceste viery a spoznávať základné pravidlá komunikácie s Bohom a vzájomného medziľudského spolunažívania. Má sa pripraviť na dôležitý medzník vo svojom živote – prvé prijatie sviatosti zmierenia a stretnutie s Kristom v Eucharistii. Mal by spoznať sviatosť zmierenia a sviatosť Eucharistie ako dar a prijať pozvanie k životu v spoločenstve veriacich ľudí, ktorí sa podieľajú na budovaní občianskej spoločnosti. Aj mentálne postihnutý žiak je schopný vnímať a precítiť nevyslovenú skutočnosť v hĺbke, v ktorej sa Boh zjavuje človeku. Náboženská edukácia umožňuje rozvíjať u mentálne postihnutých žiakov ich duchovný rozmer primeraným spôsobom, čím sa podieľa na celistvej výchove žiaka.

Ročníkový cieľ

Spoznávať cestu viery v trojjediného Boha. Vnímať Božiu blízkosť prostredníctvom budovania osobného vzťahu k Ježišovi Kristovi. Vnímať sviatosť zmierenia a Eucharistie ako dar a posilu pre každodenný život. Disponovať sa na prijatie sviatosti zmierenia a sviatosti Eucharistie.

Ročníkový symbol: CHLIEB

V edukačnom procese sa stretávame s prácou so symbolmi.

Dieťaťu v súčasnom svete chýba osobná skúsenosť spoznávania tohto sveta cez zážitky.

Ak chceme dosiahnuť u žiaka zmenu postoja, vďaka ktorému následne mení svoje správanie, je dôležité sprostredkovať mu skúsenosť, ktorá ho zasiahne, a zdieľať skúsenosti. Biblia je plná skúseností, ktoré sú v nej zaznamenané. Náboženská skúsenosť je radikalizovaná vzťahom k Bohu. Biblická reč je tiež plná symbolov. Symboly sú niečím, čo sprevádza dané témy.

Prostredníctvom uvádzania do sveta symbolov rozvíjame duchovný rozmer žiaka, učíme ho vidieť za veci. I mentálne postihnuté dieťa je schopné vnímať a precítiť nevyslovenú skutočnosť. Symbol sa spája s ľudským myslením a vedie k premýšľaniu (rozvoju myslenia). Symboly sú premostením medzi antropologickým a teologickým obsahom. Porozumenie symbolu je intuitívne a ambivalentné. Zmyslom náboženskej výchovy je rozvíjať intuitívne poznanie, pretože Boh je transcendentná skutočnosť, ktorá nás nekonečne presahuje. Keď hovoríme o tejto skutočnosti, nemôžeme ju uchopiť ani ľudskou rečou, ani ľudským myslením, pretože nás mnohonásobne presahuje. Symbol vychádza z predmetu, ale ide zaň alebo nadeň. Pri používaní symbolov nesmieme zabudnúť na to, že potrebujú názornosť.

Pri práci so symbolom vychádzame z jeho štyroch rovín:

- *Vecná rovina:* Je dôležitou potravou pre človeka. Žiaci spoznávajú jeho dôležitosť na uspokojenie základnej ľudskej potreby, ktorou je hlad.
- *Subjektívna rovina:* Chlieb sa dáva za pokrm, sýti i naplňa. Aj ja sa stávam chlebom vtedy, keď vo mne niečo odumiera, keď pestujem dobré vlastnosti.
- *Objektívna rovina:* Čo vyjadruje tento symbol? Je symbolom práce ľudských rúk a plodom zeme. Zároveň je však aj symbolom dobroty a pohostinnosti.
- *Náboženská rovina:* Chlieb symbolizuje spoločné stolovanie, rozdelenie sa s niekým. Aj Boh nás pozýva k spoločnému stolu vo svätej omši. Pri tejto hostine dáva Ježiš Kristus každému, kto má čisté srdce, pokrm pre dušu – Eucharistiu, seba samého. Pozýva na ňu každého, i mňa.

1. TÉMA: SOM BOŽIE DIEŤA

Každé narodené dieťa sa stáva súčasťou prirodzenej rodiny. Prichádza na tento svet so základnou potrebou byť prijaté a milované. Skúsenosť lásky, prijatia, harmónie, bezpečia, starostlivosti by malo dieťa zažívať už vo svojej prirodzenej rodine. Túto skúsenosť však nemajú všetky deti. A práve preto je potrebné, aby im v škole bolo vytvorené také prostredie, v ktorom sa budú žiaci cítiť bezpečne a milovaní.

Osobitným spôsobom pozýva Boh dieťa do vzťahu nekonečnej a jedinečnej lásky. Pozýva ho do duchovnej rodiny, ktorou je Cirkev. Vo sviatosti krstu ho včleňuje do tejto duchovnej rodiny.

Toto prijímanie je symbolicky naznačené prostredníctvom krstných symbolov. Pre hlbšie pochopenie symbolov je dôležité, aby žiaci najskôr pochopili ich nevyhnutnosť a význam pre život vo svete, ktorý nás obklopuje. Vedeť žiaka k obdivu a žasnutiu nad darom vody i svetla, ktoré umožňujú život. U žiaka rozvíjame schopnosť prepájania reálneho viditeľného sveta s reálnym neviditeľným svetom.

Žiak sa učí kráčať radostnou cestou Božieho dieťaťa. Sprevádzajme žiaka tak, aby spoznal náruč milujúceho Boha Otca, z ktorej vychádza a do ktorej sa má vrátiť. Cesta, ktorá vedie k šťastiu (k Bohu), je cesta odumierania sebestvu a napredovania v dobre. Spôsobu, ako kráčať životom, učí Ježiš Kristus v nádhernom pravidle lásky. Podľa neho sa žiak učí milovať Boha nadovšetko a svojho blížneho ako seba samého. Zažíva tak nielen prijatie a lásku od iných ľudí i od Boha, ale sa i samo podieľa na jej raste a odovzdávaní.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: voda, svetlo, život, láska, krst

Obsah

- krst – krstné symboly /voda, krstné rúcho, svieca/
- som Božie dieťa
- zákon lásky
- Ježiš – náš vzor

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Porovnať ľudskú rodinu s duchovnou rodinou. Spamäti vedieť zákon lásky.

Názorne vysvetliť krstné symboly: voda, krstné rúcho, svieca.

Afektívny cieľ: Nadchnúť sa pre život v duchovnej rodine.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk spoločnej a spontánnej modlitby. Formovať návyk vonkajších prejavov ospravedlnenia, zmierenia, vyjadrenia pozornosti, štedrosti a jemnosti.

Žiak si osvojuje:

- porovnať ľudskú rodinu s duchovnou rodinou;
- spamäti zákon lásky;
- jednoduchým spôsobom vysvetliť krstné symboly;
- slovne vyjadriť ospravedlnenie, zmierenie;
- preukázať štedrosť a jemnosť.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- slovne vyjadri ospravedlnenie, zmierenie.
- prakticky uplatňuje zákon lásky medzi spolužiakmi.
- vyjadruje svoje pocity (gestami, mimikou).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu fungujúcej ľudskej i duchovnej rodiny.
- vníma lásku ako nevyhnutnú súčasť medziľudských vzťahov.

Občianske kompetencie:

Žiak

- poznáva a uplatňuje princíp lásky.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- osvojuje si základy slušného správania.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- učí sa vnímavosti na potreby druhých ľudí.

Prierezové témy**Mediálna výchova:**

Žiak

- vníma komunikáciu prostredníctvom symbolov
- vyjadruje sa aj cez neverbálnu komunikáciu mimikou i gestami, vyjadruje svoje pocity prostredníctvom nakreslených symbolov
- oboznamuje sa s prenášaním náboženských symbolov do svetského prostredia
- osvojuje si kritický pohľad na mediálne známe, obľúbené osoby.

2. TÉMA: HLAS BOHA

Druhá téma poukazuje na dôležitosť svedomia a jeho formovania. Prostredníctvom symbolov približuje žiakom pojem svedomie. Žiakov vedie k citlivosti na vnímanie tohto hlasu. Jednoduchým spôsobom, prostredníctvom príbehov, sa učia načúvať hlasu svedomia.

Na základe svojho svedomia sa každý slobodne rozhoduje pre konanie v konkrétnej situácii, riadi sa svojím svedomím. To však treba vychovávať počas celého života. Správna výchova svedomia nespočíva v dosiahnutí nami želaného správania. Máme viesť dieťa tak, aby vedelo robiť slobodné rozhodnutia. Dieťa sa učí rozlišovať to, že dobro a zlo nemusí byť to, s čím iní súhlasia alebo nesúhlasia. Téma poukazuje na to, že konaním zla človek ubližuje sebe aj druhým. Prostriedky na rozlišovanie dobra a zla sú: Božie slovo, spytovanie svedomia, Desatoro Božích prikázaní.

Na jednotlivých hodinách spoznáva žiak Desatoro Božích prikázaní ako Božie pravidlá – láskyplné usmernenia Boha, ktoré pomáhajú človeku napredovať na ceste šťastia.

Ich ponímaniu predchádza uvedomenie si dôležitosti pravidiel, ktoré sú dané občianskou spoločnosťou: zákony štátu, deklarácie, pravidlá cestnej premávky, pravidlá spoločenského správania, školský poriadok...

Žiaci sa zachovávaním daných pravidiel učia sociálnej adaptácii a tým aj predchádzaniu sociálno-nežiaducich javov. Desatoro Božích prikázaní učí človeka budovať vzťahy k sebe, k rodine i k spoločnosti a k Bohu. Žiak má poznávať, že túžbou Boha je, aby boli jeho zákony vpísané do každodenných vzťahov.

Časová dotácia: 8 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: pravidlá šťastného života, svedomie

Obsah

- milujem a oslavujem nebeského Otca
- milujem každého, aj seba
- rodičia
- chránim život a zdravie
- majetok
- hovorím pravdu
- hriech nás odvádza od Boha
- svedomie

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Spamäti vedieť Desatoro. Zdôvodniť prínos Božieho zákona pre život človeka.

Afektívny cieľ: Uvedomiť si lásku nebeského Otca v Božom zákone. Vnímať hlas svedomia.

Psychomotorický cieľ: Vytvoriť kartičky s číslami od 1 až do 10. Spoločne, za pomoci učiteľa, k nim priradzovať jednotlivé prikázania Desatora. Osvojiť si návyk spytovania svedomia na základe formovania empatického cítenia.

Žiak si osvojuje:

- spamäti Desatoro Božích prikázaní;
- jednoducho zdôvodniť prínos Božieho zákona pre život človeka;
- stíšiť sa;
- konfrontovať svoje správanie /osvojuje si návyk každodenného spytovania svedomia/.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- chápe obsah krátkeho textu a reprodukuje ho.
- vníma svoje svedomie ako nástroj komunikácie s Bohom.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- uvedomuje si potrebu Božieho zákona pre život človeka.

Občianske kompetencie:

Žiak

- pozná prínos Božích prikázaní pre spoločnosť.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- akceptuje práva druhého človeka.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- učí sa vnímavosti voči iným ľuďom.
- konfrontuje svoje správanie v kolektíve.

3. TÉMA: JEŽIŠ – NÁŠ ZÁCHRANCA

Základom nášho šťastia, našej existencie, sú vzťahy. Možno ich budovať i rúcať. Ich budovanie narúšajú vlastnícke túžby.

Prostredníctvom modelových situácií rozvíjame v deťoch túžbu po dobre a pravde (podobenstvo o márnotratom synovi, o hriešnej žene).

Obsahom tejto témy je odpúšťanie, ktoré je súčasťou vytvárania harmonických medziľudských vzťahov. Dieťa si to prakticky osvojuje na odpúšťaní niekomu, kto mu ublížil. Tento fenomén však budeme vnímať predovšetkým ako prejav nekonečného milosrdenstva všemohúceho Boha voči človeku.

Prostredníctvom príbehu o mestečku špinavých srdc si má žiak uvedomiť, že hodnota vykúpenia a zmierenia pramení z obety Ježiša Krista. Žiak súčasne spozná, že môže prekonávať svoje slabosti tým, že si ich prizná a úprimne oľutuje.

Učí sa, že vyznanie, ľútosť a odpustenie previnení (hriechov) sa uskutočňuje vo sviatosti zmierenia, na ktorú sa náležite pripraví.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: dobro a zlo, ľútosť, zmierenie

Obsah

- Otec posielal Syna
- Syn nás zmieruje s Otcom – márnotrpný syn
- chceme sa zmieriť s Otcom – sviatosť zmierenia

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Uviesť príklad na dobro a zlo /opozitá/. Spamäti vedieť formulu ľútosti.

Afektívny cieľ: Oceniť význam ľútosti vo vzťahu k človeku a k Bohu.

Psycho-motorický cieľ: Formovať návyk pravidelného spytovania svedomia a vonkajšieho prejavu ľútosti. Prakticky si osvojiť priebeh sviatosti zmierenia.

Žiak si osvojuje:

- na modelovej situácii zo života uviesť príklad na dobro a zlo /opozitá/;
- slovnou vyjadriť ľútosť;
- neverbálne /gestami, mimikou/ vyjadriť ľútosť;
- na modelovej situácii oceniť význam ľútosti vo vzťahu k druhému človeku a k Bohu.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- oceňuje význam ľútosti vo vzťahu k Bohu i k človeku.
- neverbálne vyjadruje svoje pocity (gestami, mimikou).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu vzťahu k Bohu prostredníctvom sviatostí.
- žije praktický život kresťana.

Občianske kompetencie:

Žiak

- uplatňuje princípy dobra.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- osvojuje si prejavy slušného správania.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- učí sa citlivému správaniu vo vzťahu k druhému človeku.

4. TÉMA: JEŽIŠ NÁS PRIVÁDZA K OTCOVI

Žiaci sprostredkovane zažijú, ako sa „rodí“ chlieb. Uvedomia si námahu a obeť, ktorá sa ukrýva v kúsku chleba, a odlišia ju od neporovnateľnej obety, ktorá je sprítomnená v Eucharistii. Žiaci zažijú lámanie, rozdelenie sa o chlieb i poďakovanie zaň. V opise udalosti poslednej večere, ktorá sa sprítomňuje pri každej svätej omši, Pán Ježiš vzdáva vďaky, láme chlieb a delí sa oň. Chlieb premieňa na svoje telo. A na túto hostinu pozýva každého človeka. Žiaci s radosťou a očakávaním prijímajú toto pozvanie k stolu Božieho tela i k stolu Božieho slova. Sýtenie ich duší týmto pokrmom zintenzívni a posilní ich vzťah s Ježišom. Stane sa posilou pre konanie dobra

a stretnutia sa s Otcom. Žiaci sa učia nasledovať príklad Dominika Sávia a Panny Márie. Učiteľ ich sprevádza po ceste objavovania kresťanských hodnôt človeka a tým aj dozrievania pre nebo.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: oslava, Eucharistia, svätá omša, obetný stôl

Obsah

- posledná večera
- svätá omša a jej časti
- Eucharistia
- život s Ježišom

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Rozlišovať obyčajný chlieb od Eucharistie.

Afektívny cieľ: Oceniť hodnotu obety Ježiša na kríži a vo svätej omši. Budovať osobný vzťah s Ježišom.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk pravidelnej účasti na nedeľnej svätej omši. Osvojiť si návyk pravidelného sviatostného života.

Žiak si osvojuje:

- oceniť hodnotu obety človeka;
- rozlíšiť pokrm pre telo /chlieb/ od duchovného pokrmu /Eucharistia/.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- rozvíja svoj vzťah k Ježišovi prostredníctvom sviatostí.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu duchovného i telesného pokrmu.
- vníma Eucharistiu ako vzácny dar od Boha.

Občianske kompetencie:

Žiak

- pozná hodnotu obety.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- vníma Cirkev ako spoločenstvo ľudí veriacich v Krista.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- pravidelne sa zúčastňuje nedeľnej svätej omše.

Prierezové témy

Environmentálna výchova:

Žiak

- zasadí si a pestuje obilie, čím získava priamu skúsenosť so starostlivosťou o prírodu
- osvojuje si šetrenie vodou a vníma jej dôležitosť pre život
- poznáva dôležitosť svetla pre život
- osvojuje si postoj neplytvania potravinami

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 6. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA NÁDEJE

Žiak objavuje prostredníctvom viery rozmer nádeje. Nádej v dieťaťu rozvíja dôveru, ktorá mu umožňuje dôverovať sebe, ľuďom a Bohu. Nádej otvára dieťaťu dvere do sveta – do niečo nového, neznámeho. Na jednej strane sa žiak snaží o istú nezávislosť, ale na druhej strane túži niekam patriť. Túži po vzťahoch s rovesníkmi, s Bohom, je to prirodzená túžba po budovaní spoločenstva. Dokáže vnímať dobro, ktoré ho presahuje, čím rozvíja svoj pozitívny postoj k životu.

Ročníkový cieľ

Objaviť rozmer nádeje na ceste k sebe, k svetu a k Bohu. Oceniť potrebu kresťanskej nádeje pre osobný život. Formovať postoj nádeje prostredníctvom biblických postáv.

Ročníkový symbol: KOTVA

Dôležitým prameňom chápania viery sú znaky, obrazy a symboly. Prostredníctvom viditeľného predmetu môžeme vstúpiť do duchovného sveta, ktorý je neviditeľný, ktorý vnímame intuitívne. Symboly spájajú reálne obrazy s predstavami v podvedomí: vyjadrujú to, čo nevidíme, čo je ukryté v našom podvedomí.

V tomto ročníku pracujeme so symbolom kotvy. Pre lepšie uchopenie významu symbolu ho rozvíjame v štyroch rovinách:

- *vecná rovina (čo symbol hovorí sám o sebe):* kotva je ťažký železný predmet, ktorý upevňuje loď k mólu
- *subjektívna rovina (čo symbol hovorí mne, akú mám s ním skúsenosť):* kotva pripomína domov, ako miesto istoty, bezpečia, ako zátoku na rozbúrenom mori života
- *objektívna rovina (čo symbol hovorí nám):* kotva je znamením nádeje
- *náboženská rovina (čo nám symbol hovorí o skúsenosti Boha a človeka):* kotva je znamením nádeje vo večný život a ukotvenie života človeka v Bohu

1. téma: Odpúšťame si navzájom

V Ježišovi sa Boh stal človeku blízky a zrozumiteľný. Ježiš nám ukázal cestu zmierenia s ľuďmi a s Bohom. Žiaci si majú uvedomiť, že k životu každého človeka patrí odvaha niečomu alebo niekomu veriť a že tým najväčším, komu človek môže veriť, je Boh (môžem v ňom ukotviť svoj život).

K takémuto postoju môžeme priviesť žiakov pomocou zážitkového vyučovania: osloviť ich emocionálnymi metódami a kreatívnou činnosťou. Tieto formy práce ponúkajú možnosť osobnejšie spracovať Božie zjavenie a prisvojiť si ho ako niečo veľmi dôležité pre náš život.

Spoznávaním biblických postáv a ich konania si žiaci vytvárajú nové postoje a vzťahy nielen k sebe, ale aj k ľuďom a predovšetkým k Bohu. Biblické postavy majú modelový charakter: žiak sa má s nimi identifikovať, aby sa mohol od postavy niečo naučiť. Tak sa príbeh biblickej postavy stáva príbehom samotného žiaka a modelom jeho osobnej náboženskej skúsenosti.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: odpustenie, láska, uzdravenie, ľútosť

Obsah

- môj postoj k sebe (sebaúcta) a k ľuďom
- môj postoj k Bohu (priateľstvo s Bohom)
- Ježiš chce byť hosťom u Zacheja
- Ježiš odpúšťa ľuďom (uzdravenia)
- Ježiš ma uzdravuje

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Aplikovať biblické príbehy uzdravenia na svoj život. Formulovať ospravedlnenie, ľútosť (slovne, písomne).

Afektívny cieľ: Uvedomiť si hodnotu odpustenia. Identifikovať sa s postojmi biblických postáv v procese zmierenia.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk vzájomného odpúšťania a vonkajších prejavov odpustenia: úsmev, podanie ruky, slovné vyjadrenie prepáč, odpusť. Formovať návyk asertívnej komunikácie podľa vzoru biblických postáv.

Žiak si osvojuje:

- niekomu alebo niečomu veriť,
- prostredníctvom identifikovania sa s biblickou postavou učiť sa od nej.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- intuitívne vníma potrebu dobrých vzťahov.
- slovne vyjadrí ospravedlnenie, ľútosť.
- neverbálne vyjadrí odpustenie (úsmev, podanie ruky).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- interpretuje biblické príbehy o uzdravení a s pomocou učiteľa objaví potrebu morálnej reflexie svojho správania.
- cez emócie a empatiu rozvíja a formuje vlastné svedomie.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- prejavuje konkrétnymi skutkami úctu k ľuďom, ktorí potrebujú pomoc.
- je empatický.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- sa učí tolerancii.

Občianske kompetencie:

Žiak

- sa angažuje jednoduchými pozitívnymi skutkami v prostredí, v ktorom žije.

2. TÉMA: BOH NÁM ODPÚŠŤA

Problém viny je problémom každého človeka a je otázkou aj nášho psychického zdravia, ako sa s ním vyrovnáme. Veriaci kresťan má vo svojom životnom postoji živého vzťahu k Bohu šancu nezamlčať svoje viny, ale spracovať ich. Pri výchove svedomia kladieme dôraz aj na dôležitosť zmierenia s ľuďmi a zmierenia s Bohom, lebo zmierenie s Bohom a s ľuďmi patria k sebe. Bez zmierenia s Bohom by zmierenie s ľuďmi bolo neúplné.

Najsilnejšími prostriedkami morálnej výchovy sú sociálne a kreatívne cvičenia a hry. Pre vyučovanie náboženstva majú veľký význam, lebo sa významnou mierou podieľajú aj na chápaní náboženských symbolov. Aj mentálne postihnuté deti uvádzame do náboženskej reči symbolov – jednoduchým a im primeraným spôsobom – a tak vytvárame predpoklad pre lepšie porozumenie slávenia sviatostí.

V téme sa zameriavame aj na budovanie vzťahu k Ježišovi Kristovi, ktorý sa sprítomňuje vo sviatostiach a stáva sa konkrétnou pomocou v konkrétnej životnej situácii. Poukazujeme aj na mimosviatostné formy pokánia a zopakujeme a prehĺbime vedomosti o sviatosti zmierenia z piateho ročníka.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: vina, previnenie, ľútosť, láska, zmierenie

Obsah

- šťastie a dobro človeka
- hriech a jeho následky /vina, previnenie/
- sviatosti – znamenia Božej lásky /krst, sviatosť zmierenia/
- sviatosť zmierenia – sviatosť uzdravenia

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Slovné a písomne vyjadriť hodnotu ľútosti v živote človeka. Na príklade uviesť prínos odpustenia. Diskutovať v skupine o hodnote odpustenia.

Afektívny cieľ: Aktívne sa podieľať na prijímaní Božieho odpustenia.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk pravidelného spytovania svedomia.

Žiak si osvojuje:

- dôležitosť zmierenia sa s ľuďmi a s Bohom.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- diskutuje o potrebe odpustenia.
- slovné a písomne vyjadri odpustenie.

Kompetencie k riešeniu problémov:

Žiak

- prostredníctvom modelových úloh rozlišuje dobro od zla.
- dokáže formulovať a klásť si otázky.
- emocionálne prehodnocuje správanie človeka.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma krásu umenia v slove a v obraze.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma zlo ako previnenie voči sebe, voči iným ľuďom a Bohu.
- rozvíja vnímanie a načúvanie hlasu svedomia.
- je schopný jednoduchej reflexie osobného vzťahu s Bohom.
- je otvorený pre kresťanský pohľad na vinu a odpustenie s vedomím skutočnosti, že Božia láska je silnejšia ako ľudské previnenie.
- prehodnocuje jednoduchým spôsobom svoje konanie v zhode so svojím svedomím.
- vie popísať jednotlivé časti sviatosti zmierenia.
- zhodnotí sviatosť zmierenia ako pomoc pre človeka v situácii previnenia.
- je pripravený aktívne sa podieľať na sviatosti zmierenia.
- je otvorený pre vnímanie kresťanskej nádeje.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- vníma hriech ako narušenie spolunažívania medzi ľuďmi a medzi človekom a Bohom.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- si osvojuje prejavy vonkajšieho a vnútorného odpustenia a odprosenia.

3. TÉMA: KONÁME DOBRÉ SKUTKY

Boh sa stal človekom, zomrel a vstal z mŕtvych, a tak zachránil ľudí od hriechu. Táto záchrana je darom pre všetkých ľudí. My kresťania by sme sa mali tešiť z obrátenia každého človeka, ktorý hľadá priateľstvo s Ježišom a s ľuďmi. Ježiš nás učí odpúšťať. Odpustenie je najväčším prejavom lásky. Ježiš nám svoju lásku prejavil konkrétnym skutkom – svojou obetou na kríži. Zmieril nás so svojím Otcom, a tak nám umožnil, aby sme svoj život prežili v radosť a v plnosti. V tomto duchu vedieme aj žiakov k rozvíjaniu a prehĺbovaniu vzťahov medzi sebou v prostredí triedy, školy, rodiny a im blízkeho okolia.

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: priateľ, láska, pomoc

Obsah

- priatelia
- pomoc ľuďom
- byť ako Ježiš
- Ježiš ide v ústrety ľuďom
- Ježiš pomáha
- Boh sa stará o človeka

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Jednoducho opísať prínos dobrého skutku a jeho vplyv na budovanie vzťahu k sebe, k ľuďom a k Bohu.

Afektívny cieľ: Nadchnúť sa pre konanie dobra.

Psychomotorický cieľ: Vytvoriť návrh realizácie dobrých skutkov v prostredí triedy, školy.

Žiak si osvojuje:

- rozvíjať vzťahy medzi rovesníkmi v triede;
- vnímať odpustenie ako prejav lásky.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma potrebu asertívnej komunikácie.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma krásu umenia v slove a obraze.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- je pripravený aktívne sa podieľať na priateľstve s ľuďmi a s Bohom.
- je otvorený pre vnímanie kresťanskej nádeje.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu spolupráce medzi ľuďmi.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- si osvojuje prejavy asertívneho správania.

Environmentálna výchova:

Žiak

- vníma starostlivosť Boha o svet.

4. TÉMA: ROZPRÁVAME SA S ĽUĎMI

Múdrosť človeka spočíva v objavovaní pravdy, dobra a krásy, ktoré do ľudských srdc vložil Boh. Ježiš učí naše srdce, aby bolo citlivé, aby nezanedbalo dobro. Naše srdce má ísť ku koreňu vecí, konať dobro – mať ruky pre druhého – a vidieť to, čo je v živote podstatné. Formáciou svedomia podľa evanjelia naučíme žiakov sebareflexii, ktorá vedie k úprimnej konverzii, čím predchádzame formalizmu pri prijímaní sviatosti zmierenia v dospelosti.

Časová dotácia: 2 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: rozhovor, priateľ, srdečnosť

Obsah

- formy rozhovoru
- rozhovor zblízuje ľudí

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Rozlišovať formy komunikácie.

Afektívny cieľ: Poznať hodnotu dialógu. Nadchnúť sa pre rozhovor s ľuďmi.

Psychomotorický cieľ: Nacvičiť si asertívnu komunikáciu.

Žiak si osvojuje:

vnímať a oceniť pravdu, dobro a krásu.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu dialógu s ľuďmi.
- vníma prejavy medzi neverbálnou a verbálnou komunikáciou.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma krásu umenia v slove a v obraze.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- objavuje hodnotu pravdy, dobra a krásy dodržiavaním Ježišovho zákona lásky.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja asertívne cítenie prostredníctvom pozorovania svojho okolia.

Občianske kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu budovania dobrého spolužitia medzi ľuďmi.

5. TÉMA: ROZPRÁVAME SA S BOHOM

V duchovnom rozmere sa schopnosť milovať prejavuje vierou v Boha. Vo viere nachádzame odpovede na otázky, ktoré presahujú rozumové poznávanie človeka. Neviditeľný Boh sa stal pre nás viditeľným v Ježišovi Kristovi, ktorý nás učí rozprávať sa s Otcom. Modlitba prehlbuje vzťah k osobnému Bohu. Najskôr však pomáhame žiakom objaviť rozmer ticha, prebúdžeme v nich základnú potrebu – sústrediť sa a stíšiť sa. Vytvárame s nimi skúsenosť, že v priestore ticha sa možno stretnúť a rozprávať s Bohom. Na získanie tejto skúsenosti je potrebný dlhší čas. Schopnosť sústrediť sa rozvíjame tzv. eutonickými cvičeniami, ktoré rozvíjajú a upevňujú schopnosť prejsť z pohybu do pokoja, z hluku do ticha.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: rozhovor, modlitba, Boh

Obsah

- Boh sa prihovára ľuďom
- rozhovor s Bohom
- Ježiš nás učí modliť sa – modlitba Otčenáš

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Sformulovať modlitbu. Jednoduchým spôsobom prepojiť prosby modlitby Otčenáša so životom. Aplikovať jednotlivé prosby na základné potreby človeka.

Afektívny cieľ: Vnímať modlitbu ako budovanie osobného vzťahu s Bohom. Nadchnúť sa pre rozhovor s Bohom.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk pravidelnej modlitby vlastnými slovami.

Žiak si osvojuje:

- objaviť rozmer ticha.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- vníma modlitbu ako dialóg s Bohom.
- praktizuje rôzne formy modlitby.
- formuluje modlitbu vlastnými slovami.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- intuitívne vníma krásu umenia v slove a v obraze.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- objavuje hodnotu pravdy, dobra a krásy dodržiavaním Ježišovho zákona lásky.
- objavuje potrebu modlitby ako formu rozhovoru s Bohom.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja návyky spolupráce prostredníctvom práce v pracovných skupinách.

Občianske kompetencie:

Žiak

- vníma Ježišov zákon lásky ako základné pravidlo šťastného života.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 7. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA PRAVDY

Žiak v sebe objavuje túžbu po hľadaní pravdy. Na tejto ceste potrebuje byť sprevádzaný pravdou, ktorá ho vedie k Bohu a ktorej hodnotu sa učí spoznávať. Rozvíja v sebe schopnosť vnášať objavenú pravdu do života. Objavená pravda prehlbuje rozmer náboženskej viery v živote dieťaťa.

Téma ročníka je rozvíjaná v kontexte spoznávania a obhajovania pravidiel Desatora v živote kresťana. Boh dal človeku pravidlá, ktoré hovoria o tom, že každý človek má rovnaké práva. Žiak je vedený k spoznávaniu Boha a jeho miesta v živote človeka, je povzbudzovaný k snahe dávať Boha na prvé miesto. Podľa prikázaní Desatora sa žiak učí formovať a rozvíjať svoj vzťah k Bohu i k druhým ľuďom, a tak integrovať obsah jednotlivých prikázaní do svojho praktického kresťanského života.

Ročníkový cieľ

Objaviť múdre pravidlá Desatora a podľa nich formovať svoj vzťah k Bohu a k ľuďom. Oceniť dobrotu a milosrdenstvo Boha, ktorý vedie človeka prostredníctvom Desatora. Formovať postoj spoznávania a hľadania pravdy.

Ročníkový symbol: TABULE DESATORA

Žiak sa v 7. ročníku stretáva so symbolom tabúl Desatora, s ktorým postupne pracuje v štyroch rovinách: vecnej, subjektívnej, objektívnej a náboženskej.

Tabule Desatora sú z kameňa. Kameň je symbolom tvrdosti, pevnosti a nezniteľnosti. Je symbolom nadľudskej sily a moci. Kameň bol už v minulosti nenahraditeľný pracovný nástroj či dôležitý stavebný materiál.

V ľudovej múdrosti nachádzame množstvo prirovnaní a porekadiel o kameni. Človek, ktorý je pevným kameňom, má pevný charakter, zásady, vyznáva hodnoty nemennej, trvácnej pravdy.

Náboženskú rovinu symbolu rozvíjame biblickým príbehom o Mojžišovi, ktorým chceme priblížiť príbeh cesty, ktorá vedie z otroctva na slobodu, k životu pravdy ukrytej v tabuliach Desatora.

1. TÉMA: BOH UZATVÁRA ZMLUVU S ČLOVEKOM

V téme sa žiaci oboznámia s biblickým príbehom o Mojžišovi. Cieľom nie je doslova prerozprávať Mojžišov príbeh, ale priblížiť príbeh cesty, ktorá vedie z otroctva na slobodu, k životu v pravde. Vieru predstavujeme žiakovi ako dôveru v Boha a na modelových situáciách zo života mu pomáhame uvedomiť si, že opakom viery nie je to, že človek neverí, ale nedôvera a strach.

Časová dotácia: 2 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: pravidlá, Desatoro, viera

Obsah

- Mojžiš prijíma Desatoro
- Boh je Pán celého sveta – 1. prikázanie

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Reprodukovať biblický príbeh uzatvorenia zmluvy Boha s človekom na Sinaji.

Afektívny cieľ: Prejaviť radosť a vďačnosť za starostlivosť Boha o človeka.

Psychomotorický cieľ: S pomocou učiteľa vytvoriť tabule Desatora.

Žiak si osvojuje:

- vnímať vieru ako dôveru v Boha;
- vnímať, že absencia viery sa prejavuje ako nedôvera a strach.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- reaguje na prečítané texty.
- dokáže viesť koordinovaný dialóg so spolužiakmi pod učiteľovým vedením.
- osvojuje si základné pravidlá komunikácie a dialógu.
- prejaví záujem o pravidelnú komunikáciu s Bohom.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- priradí hodnotu, pravidlo k jednotlivým prikázaniam.
- vníma potrebu spravodlivosti v živote človeka.
- vníma potrebu aplikácie pravidiel do svojho života.
- oceňuje posolstvo Desatora ako výraz lásky Boha voči ľuďom.

Občianske kompetencie:

Žiak

- priradí prikázania Desatora k prikázaniam vyjadrujúcim vzťah k Bohu a k ľuďom.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- získava základné sociálne zručnosti pri riešení modelových situácií.
- porovnáva mravné rozmery rôznych spôsobov ľudského správania.
- vníma potrebu uplatnenia Desatora a jeho posolstva v budovaní medziľudských vzťahov.
- objavuje hodnoty vyplývajúce z Desatora a oceňuje ich.

Prierezová téma

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- rozlišuje pravidlá Desatora vo svojom živote (s pomocou).
- uvedomuje si potrebu spolupráce.
- rozvíja základné zručnosti pre spoluprácu a medziľudskú komunikáciu.
- sa učí predchádzať sociálno-patologickým javom a škodlivým spôsobom správania.

2. TÉMA: HĽADÁM BOHA

V druhej téme prehlbujeme 2. a 3. Božie prikázanie. Téma ponúka žiakovi priestor pre reflektovanie situácií, v ktorých sa používa slovo Boh, ako aj zamyslenie sa nad tým, čo znamená posväcovanie Božieho mena. Prostredníctvom obraznej reči príbehov si žiak môže uvedomiť nielen potrebu dňa oddychu, ale aj to, že pre kresťanov je najväčšou oslavou slávenie svätej omše.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: meno, Božie meno, nedeľa

Obsah

- ja a moje meno
- Boh a jeho meno – 2. prikázanie
- nedeľa – sviatočný deň – 3. prikázanie
- svätá omša – oslava Boha

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Objaviť význam používania mena v živote človeka ako prejavu úcty a používania Božieho mena ako prejavu Božej blízkosti. Jednoduchým spôsobom opísať nedeľu ako Boží dar pre človeka.

Afektívny cieľ: Pozorovať životný rytmus práce a odpočinku. Objavovať načúvanie ticha.

Psychomotorický cieľ: Precvičiť základy stíšenia sa. Rozvíjať úctu k Božiemu menu a predmetom pripomínajúcim Boha (kríže pri ceste, obrazy, sochy svätých a pod.). Formovať a rozvíjať návyk slávenia.

Žiak si osvojuje:

- vnímať a oceniť potrebu odдыхu;
- vnímať potrebu slávenia.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- reaguje na prečítané texty a vyjadruje svoje myšlienky (s pomocou).

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- na základe nových objavov vníma, aké dôležité sú rozhodnutia (slávenia nedele, úctivého oslošovania Boha) pre vlastný život.
- je pripravený rozvíjať osobnú vieru.

Občianske kompetencie:

Žiak

- úctivo oslovuje druhého človeka a Boha.
- sa orientuje v striedaní všedných dní a kresťanského slávenia nedele.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- získava základné sociálne zručnosti pri riešení situácií.
- na základe odmeny a pochvaly učiteľa rozvíja a oceňuje mravne dobré konanie (s pomocou).

Prierezová téma**Osobnostný a sociálny rozvoj:**

Žiak

- v kontexte striedania práce, odpočinku a slávenia vníma životné priority (s pomocou).
- je otvorený pre spoluprácu.
- rozvíja základné zručnosti pre spoluprácu a medziľudskú komunikáciu.

3. TÉMA: KRÁČAM ZA PRAVDOU

Žiaci majú skúsenosť so životom v spoločenstve s druhými ľuďmi v rodine, v triede a v skupine svojich rovesníkov. V tomto veku však nadobúdajú význam iné spoločenstvá a ich normy. Pri hľadaní spôsobu vzájomného spolužitia so skupinami sú zásady formulované v štvrtom až desiatom prikázaní ponukou správneho života, v ktorom môžu žiaci vytvárať vzťahy dôvery, ktoré im umožnia dôverovať aj ostatným.

Časová dotácia: 12 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: láska, rodina, pravda, majetok

Obsah

- život ako hodnota
- túžba človeka po láske (výchova k láske)
- manželstvo a rodina (ideál rodiny, rôzne formy pseudorodiny)
- právo na česť a dobré meno
- pravdovravnosť
- právo na majetok
- spravodlivosť v spoločnosti

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Reprodukovať 4. – 10. Božie prikázanie a interpretovať ich význam pre spoločnosť (s pomocou).

Afektívny cieľ: Vnímať a oceniť hodnotu jednotlivých prikázaní. Povzbudiť sa pre život podľa prikázaní Desatora.

Psychomotorický cieľ: Prakticky sa podieľať na šírení posolstva Desatora a zákona lásky v rodine i v spoločnosti.

Žiak si osvojuje:

- vytvárať vzťah dôvery v k iným ľuďom.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- reaguje na prečítané texty a používa ich (s pomocou).
- zaoberá sa vnímaním hovoreného prejavu.
- adekvátne komunikuje v rôznych situáciách.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja postoj k svojej kresťanskej identite (s pomocou).
- integruje obsah prikázaní Desatora a zákona lásky do svojho života.

Občianske kompetencie:

Žiak

- si uvedomuje význam jednotlivých prikázaní Desatora pre spoločnosť (s pomocou).
- si uvedomuje potrebu podieľať sa na vzájomnej spolupráci.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu života spoločnosti podľa zákona lásky a zlatého pravidla.
- vníma právo na slobodu a spravodlivosť ako právo každého človeka.

Prierezová téma

Multikultúrna výchova:

Žiak

- objavuje a oceňuje kultúrne bohatstvo svojho náboženstva.

4. téma: Vzťah človeka k človeku

Téma pomáha žiakovi vnímať pravidlá ako zdroj istoty v živote človeka a spoločnosti. Štvrté až desiate prikázanie, ktoré formuluje zásady zodpovedného spolunažívania ľudí v pravde, v tejto téme konkretizujeme všeobecne platným zlatým pravidlom: „*Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im.*“ (Mt 7,12)

Časová dotácia: 3 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: zlaté pravidlo

Obsah

- pravidlá doma, v škole, v spoločnosti
- zlaté pravidlo

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Pomenovať pravidlá uznávané spoločnosťou. Reprodukovať zlaté pravidlo a interpretovať jeho význam pre spoločnosť.

Afektívny cieľ: Vnímať potrebu pravidiel pre život človeka aj spoločnosti.

Psychomotorický cieľ: Podieľať sa na hľadaní paralely medzi zlatým pravidlom a pravidlami spoločnosti (zákony).

Žiak si osvojuje:

- vnímať Božie pravidlá ako zdroj istoty a dôvery;
- vnímať potrebu empatického cítenia, myslenia a správania.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- reaguje na prečítané texty a pracuje s nimi (s pomocou).
- disponuje základnými pravidlami dialógu.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- sa vie konfrontovať s vlastnou vinou (s pomocou).
- vníma aplikáciu zákona lásky v konkrétnych životných situáciách.

Občianske kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu spravodlivosti v živote človeka a spoločnosti.
- riadi sa zlatým pravidlom a integruje ho do svojho správania.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- disponuje základným sociálnym cítením.
- rozvíja vnímanie dôsledkov ľudského správania na život jednotlivca a spoločnosti.
- je pripravený aplikovať na medziľudských vzťahoch zákon lásky.

Prierezová téma

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- si osvojuje kultivované správanie.
- prispieva k utváraniu dobrých medziľudských vzťahov v triede i mimo nej.
- si utvára pozitívny postoj k sebe samému i k druhým ľuďom.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 8. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: SLOBODA ČLOVEKA

Žiak začína túžiť po osamostatnení sa a po slobode. Vychádza spod krídel ochrany autority. Oslobodzuje sa od nekritického vnímania autority, ktorú doposiaľ vnímalo ako miesto istoty, bezpečia a ochrany. Objavením rozmeru slobody v sebe rozvíja vzťah k svojej osobe a k druhým ľuďom. Táto skúsenosť slobody mu umožňuje objavovať slobodné rozhodnutie pre vzťah k Bohu. Slobodným nazeraním na vzťah s Bohom je schopné vidieť vo viditeľnom svete stopy Boha, s ktorým prehľbuje vzťah v náboženskom prežívaní.

Ročníkový cieľ

Poznávať hranice osobnej slobody. Oceniť kresťanský pohľad na slobodu človeka. Osvojovať si návyky kresťanského životného štýlu.

Ročníkový symbol: HOLUBICA

V tomto ročníku pracujeme so symbolom holubice. Pre lepšie uchopenie významu symbolu ho rozvíjame v štyroch rovinách:

- *vecná rovina (čo symbol hovorí sám o sebe):* holubica má krídla, je to vták
- *subjektívna rovina (čo symbol hovorí mne, akú mám s ním skúsenosť):* holubica je pokojná, nenásilná, mierumilovná
- *objektívna rovina (čo symbol hovorí nám):* holubica je v mnohých kultúrach symbolom pokoja, mieru; jej krídla nám pripomínajú slobodu, vzletnosť
- *náboženská rovina (čo nám symbol hovorí o skúsenosti Boha a človeka):* holubica je symbolom Ducha Svätého

1. TÉMA: SLOBODA

V téme sa zaoberáme hranicami slobody človeka. Žiak spoznáva historické omyly ľudstva, ktorých dôsledkom bolo zneužívanie slobody v dejinách, je konfrontovaný s rôznymi formami otroctva, závislosťami súčasného človeka. Žiak prostredníctvom biblických príbehov konfrontuje svoju túžbu po slobode, svoje predstavy o nej s kresťanským pohľadom na slobodu človeka.

Časová dotácia: 6 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: sloboda, otroctvo, závislosť

Obsah

- chápanie slobody
- otroctvo človeka (závislosti)
- povolanie k slobode

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Opísať rozličné chápanie slobody súčasného človeka a porovnať ho s kresťanským pohľadom. Uviesť príklady foriem otroctva súčasného človeka.

Afektívny cieľ: Prostredníctvom biblických príbehov vnímať, ako Boh rešpektuje slobodu človeka.

Psychomotorický cieľ: Rozvíjať návyk reflexie vlastných rozhodnutí.

Žiak si osvojuje:

- vnímať kresťanský pohľad na slobodu;
- konfrontovať svoju túžbu po slobode s biblickými postavami.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- reaguje na prečítané alebo vypočuté texty.
- si osvojuje základné pravidlá verejnej komunikácie a dialógu.
- vie obhájiť svoj názor slušným spôsobom.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- chápe slobodu ako vnútorný stav, ktorý je vlastný každému človeku.

Občianske kompetencie:

Žiak

- odmieta závislosť ako individuálny, ale aj spoločenský defekt.
- vie rozlíšiť rôzne spôsoby slobody, prikláňa sa k chápaniu slobody ako nezávislosti, ktorá je obmedzená právami druhého človeka na vlastnú slobodu.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja empatické myslenie.
- jednoducho prehodnocuje dosah správania človeka na život jednotlivca a spoločnosti.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- vníma dobro kresťanskej etiky.
- uvedomuje si hodnotu spolupráce.
- rozvíja základné zručnosti spolupráce.
- empatickým správaním sa učí predchádzať sociálno-patologickým javom a škodlivým spôsobom správania.

2. TÉMA: SLOBODA ČLOVEKA

V téme žiak spoznáva rozdiel medzi ľudskou autoritou a autoritou Boha. Ľudská autorita ustanovuje isté pravidlá spolunažívania, aby mohla fungovať spoločnosť, aby bol zachovaný poriadok. Autorita Boha hovorí o pravidlách, ktoré objavuje vo svojom svedomí každý človek sám. Ich objavením si uvedomuje svoje práva, ale aj povinnosti. Základnou povinnosťou je rešpektovať toto právo u každého človeka. V téme kladieme dôraz na Desatoro, ktoré je zásadným princípom etiky židovstva a kresťanstva. Poukazuje na podmienky života oslobodeného od otroctva z hriechu. Žiak sa učí zachovávaním daných pravidiel sociálnej adaptácii a predchádza sociálno-nežiaducim javom. Desatoro Božích prikázanií je Božím zákonom, ktorý ponúka zdravý spôsob budovania vzťahov k Bohu, k rodine i k spoločnosti. Žiak má spoznávať, že túžbou Boha je, aby jeho zákony pomáhali človeku k múdreému a dobrému životu.

Časová dotácia: 8 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: sloboda, otroctvo, závislosť

Obsah

- exodus – cesta k slobode
- hranice slobody – Desatoro

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Jednoducho zdôvodniť hranice slobody človeka na základe Desatora.

Afektívny cieľ: Prostredníctvom biblických príbehov vnímať, ako Boh rešpektuje slobodu človeka.

Psychomotorický cieľ: Rozvíjať empatické myslenie a správanie, ktoré podporuje návyk reflexie vlastných rozhodnutí.

Žiak si osvojuje:

- zachovávať Božie pravidlá, čo ho vedie k sociálnej adaptácii a predchádzaniu sociálno-nežiaducim javom.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- reaguje na prečítané alebo vypočuté texty.
- osvojuje si pravidlá kultúrnej komunikácie a dialógu.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- vníma slobodu ako vnútorný stav, ktorý je vlastný každému človeku.

Občianske kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu empatického správania ako prejav zodpovednosti za druhého človeka.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- vníma Desatoro ako spoločnosťou overenú a Bohom garantovanú normu slobody.

Prierezové témy**Osobnostný a sociálny rozvoj:**

Žiak

- vníma dobro kresťanskej etiky.
- vníma dobro spolupráce.
- empatickým správaním sa učí predchádzať sociálno-patologickým javom a škodlivým spôsobom správania.

3. TÉMA: SLOBODA A ROZHODNUTIA

Žiak je v téme citlivo vedený k poznaniu, že morálne rozhodnutie neznamená len poslúchnutie autority a neprekročenie zákona, ale je vyjadrením vnútorného postoja dobra k svojej osobe a druhým ľuďom.

Žiak sa stretne s pojmami svedomie, rozhodnutie, bude mať možnosť vnímať na základe empatického cítenia a správania potrebu zodpovednosti za dôsledky svojich rozhodnutí. Vedeť ho k tomu, aby sa stával citlivým na vnímanie dobra a odlišovanie od zla. Na to treba rozvíjať citlivosť počas celého života. U žiaka s mentálnym postihnutím kladieme dôraz na to, že konaním zla ubližuje sebe aj druhým.

Správanie a myslenie dieťaťa s mentálnym postihnutím je od raného detstva až do dospelosti závislé od toho, čo si iní myslia, ako ho hodnotia. Správa sa určitým spôsobom preto, lebo mu to prináša uspokojenie aktuálnych potrieb, medzi ktoré patrí aj túžba po láske a prijatí. Žiaci sa učia rozlišovať, čo je dobré a čo zlé od rodičov, učiteľov a ich reakcií na správanie. Správanie dieťaťa je podmienené reakciou referenčných osôb.

Žiak s mentálnym postihnutím nie je schopný dosiahnuť hlbšiu úroveň morálneho konania, kedy by bol schopný prihliadnuť aj na motívy konania, aby postupne dochádzalo k ich internalizácii. Osobnostný rozvoj v morálnej oblasti môžeme podporovať dostatočnými podnetmi umožňujúcimi rozvoj empatie.

Časová dotácia: 2 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: nutnosť voľby, rozhodnutia, svedomie

Obsah

- slobodné rozhodnutie (nutnosť voľby)
- sloboda a zodpovednosť
- riešenie problémovej situácie

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Na základe jednoduchej analýzy problémovej situácie vysvetliť dosah rozhodnutia na život jednotlivca a spoločnosti. Na základe empatického cítenia na modelovej situácii aplikovať možnosti riešenia nežiaducich javov.

Afektívny cieľ: Vnímať vnútorné a vonkajšie vplyvy na rozhodnutie človeka. Na základe empatického cítenia vnímať zodpovednosť za svoje správanie voči sebe, druhým ľuďom a svetu.

Psychomotorický cieľ: Na modelovej situácii si osvojiť riešenie konfliktov v súlade s empatickým správaním.

Žiak si osvojuje:

- oceniť postoj dobra k svojej osobe a druhým ľuďom.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- pozoruje vzťah medzi verbálnou a neverbálnou zložkou komunikácie.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- na základe pozorovania vníma, aké dôležité sú rozhodnutia pre vlastný život.
- je pripravený zamerať sa na pozitívne hodnoty.

Občianske kompetencie:

Žiak

- je pripravený vnímať životné situácie vyžadujúce zodpovedné rozhodnutie vzhľadom na seba, druhých ľudí a svet.
- pozitívne oceňuje rozhodnutie pre mravne dobrý čin.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- oceňuje pravé hodnoty.
- získava základné sociálne zručnosti pri riešení jednoduchých situácií.
- pozorovaním sa učí na modelových situáciách rozoznávať žiaduce i nežiaduce konanie v spoločnosti.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- rozumie dobru kresťanskej etiky.
- osvojuje si základné sociálne zručnosti na riešení problémových situácií.
- vníma motiváciu svojich rozhodnutí.

4. TÉMA: REŠPEKTOVANIE ROZDIELNOSTI

Dnes žijeme vo svete plurality. Všeobecné direktórium pre katechizáciu si pokladá za dôležité viesť otvorený dialóg so svetom. Poznanie rozdielnosti iných ľudí, kultúr má viesť k úcte k nim, ale predovšetkým k prehĺbeniu úcty k vlastnej osobe, kultúre, náboženstvu a ku kresťanskej identite (porov. KKC 839, 842-843). Cieľom témy je, aby si žiak uvedomil bohatstvo, ktoré nám kresťanstvo dáva, hodnoty, ktoré kresťanstvo obsahuje a šíri v ľudskej spoločnosti.

Časová dotácia: 2 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: rešpektovanie, odlišnosti, kultúry, náboženstvo, kresťania

Obsah

- rešpektovanie rozdielnosti
- rozdielne cesty hľadania Boha (chrám – miesto oslavy Boha)
- putovanie po ceste predkov

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Jednoducho charakterizovať náboženstvo. Predstaviť chrámy rôznych náboženstiev.

Afektívny cieľ: Vnímať chrám ako miesto oslavy Boha. Oceniť osobné korene v kresťanstve.

Psychomotorický cieľ: Formovať postoj rozvíjania kresťanskej identity.

Žiak si osvojuje:

- prehľbovať úcty k vlastnej osobe, kultúre, náboženstvu a ku kresťanskej identite.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- zaoberá sa vnímaním hovoreného i písaného prejavu.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- zaujíma postoj k svojej kresťanskej identite.

Občianske kompetencie:

Žiak

- rešpektuje zvláštnosti iných kultúr a náboženstiev.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu angažovanosti jednotlivca na odstránení predsudkov voči iným náboženstvám.
- vníma potrebu sociálneho zmieru a solidarity.

Prierezové témy

Multikultúrna výchova:

Žiak

- objavuje a oceňuje kultúrne bohatstvo svojho náboženstva.

5. TÉMA: LÁSKA – CESTA K SLOBODE

Na úvod tejto témy predstavujeme autoritu, ktorej úlohou je pomáhať rastu človeka a spoločnosti (porov. KKC 1897-1898). Autoritu, ktorej základným princípom je láska k človeku (porov. KKC 1905-1909). Žiak pracuje s biblickými udalosťami, ktoré poukazujú na dôležitosť a potrebu autority. Žiak vníma potrebu dodržiavania istých pravidiel na základe autority, slobody a lásky. Uvedomuje si, že ich porušovaním môžu trpieť nevinní. Vedeťme žiakov, aby si uvedomili potrebu autority Cirkvi. Opäť zdôrazňujeme základný princíp lásky, ktorá prerozdeľuje zodpovednosť a úlohy, kde má všetko svoje miesto a poriadok. Celú tému končíme povzbudením, aby sa žiaci nebáli byť odhodlaní žiť a kráčať cestou slobody, byť zaangażovaní vo svojom okolí (porov. KKC 854, 856), v škole, na ulici, vo farnosti.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: autorita, angažovanosť

Obsah

- sloboda a vzťah k autoritám (autorita v Cirkvi)
- kresťan v spoločnosti (angažovanosť v rodine, vo farnosti, v meste)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Jednoducho vysvetliť potrebu autority.

Afektívny cieľ: Vnímať dôležitosť autority v spoločnosti. Oceniť angažovanosť v rodine, spoločnosti a Cirkvi. Vnímať napätie medzi vnútornou poslušnosťou k autoritám a nutnosťou odoprieť poslušnosť pri zneužití autority.

Psychomotorický cieľ: Prostredníctvom projektu formovať návyk prosociálneho správania. Osvojovať si návyky kresťanského životného štýlu.

Žiak si osvojuje:

- vnímať potrebu autority ľudskej a autority Boha,
- vnímať autoritu Cirkvi.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- reaguje na vypočuté alebo prečítané texty a pracuje s nimi.
- osvojuje si adekvátnu komunikáciu v rôznych situáciách.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- je otvorený pozitívnemu mysleniu.

Občianske kompetencie:

Žiak

- je zainteresovaný do diania v spoločnosti a je otvorený možnostiam angažovať sa v ňom.
- si uvedomuje potrebu žiť vo vzťahoch a podieľať sa na vzájomnej spolupráci.
- akceptuje úlohu autority v Cirkvi a spoločnosti.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja individuálne a sociálne schopnosti.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 9. ROČNÍK ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Ročníková téma: ZODPOVEDNOSŤ ČLOVEKA

Mladý človek si kladie existenciálne otázky a hľadá na ne odpovede. Vlastným výberom si zostavuje hierarchiu hodnôt, na základe ktorých si formuje životný štýl. Zaoberá sa aj otázkou viery. Je otvorený náboženskému prijímaniu rozmeru viery v nádeji, ktorú človeku ponúka Boh. Otvorenosť náboženskému nazeraniu na svet vytvára priestor na formáciu osobnosti k mravnej zodpovednosti. Mladý človek sa v procese stotožnenia s kresťanskými hodnotami pripravuje na život v zodpovednej kresťanskej angažovanosti.

Ročníkový cieľ: Posúdiť hodnotu zodpovednosti. Uvedomiť si osobnú zodpovednosť za seba, za iných a za svet, v ktorom žijem. Formovať návyk kresťanského životného štýlu v rodinnom a spoločenskom živote.

Ročníkový symbol: KVET

Kvety kvitnú po zime a sú prvými poslami jari. Sú „svadobným“ šatom prírody a mnohé z nich majú tvar kalicha alebo slnka.

Keď máme niekoho radi, obdarujeme ho kvetmi. V kresťanskej tradícii nimi zdobíme oltáre, robíme z nich vence, sú pre nás symbolom nádeje a symbolom raja.

V každom z nás sú ukryté sily: *môžeme cítiť, premýšľať, môžeme niečo chcieť, môžeme konať*. Každá táto sila môže byť *pozitívna* alebo *negatívna* podľa toho, akú situáciu prežívame. Je to veľké bohatstvo. V tomto slova zmysle je každý človek kvetinou, ktorej „kvet“ môže rozkvitnúť v celej svojej sile.

Jednotlivý kvet môže byť teda symbolom osobnosti, husté okvetné lístky sú symbolom spoločenstva rodiny alebo ľudí, ktorých spája veľmi úzke priateľstvo. Veľa kvetov na jednej stonke alebo rôzne kvety v jednej kyticke sú symbolom spoločenstva rovnako zmýšľajúcich, symbolom veriacich jednej Cirkvi.

Kvet je symbolom života a jeho vývoja, pozýva k zodpovednosti a rešpektu života.

1. TÉMA: ZODPOVEDNOSŤ

Nastavenie vyučovacieho procesu s výberom obsahu učiva v 1. téme chce učiť žiaka tomu, aby sa postavil pred Boha s pozitívnymi aj negatívnymi stránkami svojej osobnosti a pritom si uvedomoval, že Boh ho miluje a prijíma takého, aký je, aby sa učil prijímať svoj život ako pozvanie k zodpovednosti.

Časová dotácia: 3 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: zodpovednosť

Obsah

- zodpovednosť
- život – pozvanie k zodpovednosti (modelová situácia)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Na modelovej situácii vysvetliť etymológiu pojmu zodpovednosť.

Afektívny cieľ: Vnímať potrebu zodpovednosti vo svojom živote.

Psychomotorický cieľ: Formovať postoj zodpovednosti za svoj život.

Žiak si osvojuje:

- vnímať Boha ako toho, kto ho miluje a prijíma takého, aký je.
- prijímať svoj život ako pozvanie k zodpovednosti.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- rozumie empatickej komunikácii a empatickému správaniu z pohľadu zodpovednosti človeka za človeka.

Kompetencie k učeniu sa:

Žiak

- učí sa učiť spoluprácou.

Kompetencie k riešeniu problémov:

Žiak

- podieľa sa s inými na riešení úloh.
- povie svoj názor a zdôvodní ho.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- dokáže si uvedomiť svoju potrebu zodpovednosti za seba a za iných.
- uvažuje o princípoch zodpovednosti.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- rozvíja vo svojom živote rozmer zodpovednosti.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- je schopný empaticky komunikovať a osvojovať si k ľuďom empatický postoj.

2. TÉMA: ZODPOVEDNOSŤ ZA SEBA

Žiaci potrebujú v živote niekoho, kto by ich v živote povzbudil, o koho by sa mohli oprieť. Hľadajú smer a odpoveď na otázku, o čo sa v živote majú snažiť. Prežívanie sympatie alebo antipatie k určitým ľuďom v žiakovi podporuje prirodzenú potrebu stotožniť sa s určitým vzhladom, konaním, názormi alebo životným štýlom. V tejto téme sa žiaci môžu zamyslieť, kto a čo ovplyvňuje ich sny, túžby, predstavy o tom, akí by chceli byť. Žiaci dostanú priestor na vyrovnanie sa na jednej strane s potrebou životných vzorov a na druhej strane s rozvíjaním vlastnej originality. Téma na záver vytvára priestor pre ponuku životného vzoru – Ježiša Krista.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: sebarozvoj, vzory, životné hľadanie

Obsah

- sebaocenenie a seba prijatie
- potreba životných vzorov
- konfrontovanie imitácie mediálnych vzorov s reálnymi vzormi
- ponuka vzorov: biblické vzory – biblické postavy (Jn 1,35-39), kresťanské vzory – vzory svätcov

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Na modelových situáciách vysvetliť potrebu životných vzorov.

Afektívny cieľ: Rozvíjať schopnosť seba porozumenia. Oceniť kresťanskú ponuku nasledovania Ježiša Krista ako životného vzoru.

Psychomotorický cieľ: Formovať postoj sebakorekcie vychádzajúcej z rovnováhy medzi potrebou originality a potrebou začlenenía sa.

Žiak si osvojuje:

- vnímať prirodzenú potrebu stotožniť sa s určitým vzhlľadom, konaním, názormi alebo životným štýlom,
- vytvárať priestor pre ponuku životného vzoru – Ježiša Krista.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- rozumie potrebe komunikácie ako potrebe sebarozvoja.

Kompetencie k učeniu sa:

Žiak

- učí sa učiť spoluprácou.

Kompetencie k riešeniu problémov:

Žiak

- je schopný korekcie ponúkaných vzorov.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- uvažuje o potrebe vzorov.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- oceňuje skúsenosť druhých ľudí – vzorov z dejín Cirkvi.

Prierezové témy**Osobnostný a sociálny rozvoj:**

Žiak

- vníma potrebu sebaocenenia a prijatia.

3. TÉMA: ZODPOVEDNOSŤ ZA SVOJU VIERU

Prehodnotením zodpovednosti za svoju vieru sa žiak môže zamyslieť nielen nad dôvodmi rozhodnutí ľudí pre náboženskú vieru, ale aj pre reflexiu vlastnej viery, ako aj uvedomovaniu si dôstojnosti človeka, ktorá vyplýva z jeho viery v Boha. Vieru v Boha predstavujeme ako zodpovednosť voči sebe, voči iným, ba voči ľuďom celého sveta.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: viera, nevera, kresťanská zrelosť

Obsah

- prečo veriť? (dôvody viery)
- vyznanie viery – rozhodnutie pre vieru
- kresťanská zrelosť (sviatostný život)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Jednoduchým spôsobom vysvetliť dôvody náboženskej viery. Pomocou obrazovej predlohy reprodukovať apoštolské vyznanie viery.

Afektívny cieľ: Prijatť skutočnosť religiozity človeka ako prejavu túžby po presahu samého seba.

Psychomotorický cieľ: Rozvíjať kresťanské prvky spirituality v osobnostnom raste.

Žiak si osvojuje:

- vnímať vieru v Boha ako zodpovednosť voči sebe, voči iným, ba voči ľuďom celého sveta.

Rozvoj kompetencií**Komunikačné kompetencie:**

Žiak

- prispieva do diskusie v pracovnej skupine.
- kladie si otázky a zisťuje odpovede.
- formuluje a vyjadruje svoje myšlienky a názory.

Kompetencie k učeniu sa:

Žiak

- učí sa učiť spoluprácou.

Kompetencie k riešeniu problémov:

Žiak

- je schopný opísať dôvody náboženskej viery.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- objavuje prínos kresťanstva ako cestu sebarozvoja a hľadania zmyslu života človeka.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- uvažuje o prínose spirituality na sociálnu zrelosť.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- dokáže si uvedomiť potrebu osobného vyznania viery ako rozhodnutia pre vieru.
- aplikuje vo svojom živote jednotlivé prvky spirituality.

Prierezové témy**Osobnostný a sociálny rozvoj:**

Žiak

- je otvorený transcendentnému rozmeru života.
- vníma potrebu osobného rozhodnutia pre vieru.

4. TÉMA: ZODPOVEDNOSŤ ZA DRUHÝCH ĽUDÍ

Bolo by určite zaujímavé, skôr ako sa budeme zaoberať témou o láske a rodine, pozrieť sa tam, kam pozerajú naše žiačky a žiaci. Učiteľ by mal vedieť, „čo dnes beží“ v prostredí, v ktorom sa naši žiaci pohybujú. Keď sa učiteľ chce so žiakmi na túto tému rozprávať, mal by poznať pozadie, čo čítajú, čo ich zaujíma a čo majú v myšlienkach naprogramované. Títo mladí ľudia potrebujú dospelého partnera, ktorý by ich usmernil, aby mohli objaviť hĺbku a šírku života a ľudských vzťahov.

Túžba je jednou z najsilnejších motivácií akéhokoľvek konania. Túžba po láske, prijatie, bezpečie sa u žiakov v tomto veku veľmi silno prejavuje. Proces je nastavený tak, aby bola citlivo posilňovaná schopnosť vedieť mať rád druhého človeka zrelým spôsobom. Žiaci by si mali postupne uvedomovať, že k naozajstnej láske patrí zodpovednosť a starostlivosť o život a rast toho, koho milujeme.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: potreba lásky, ľudské vzťahy

Obsah

- formy lásky (priateľstvo a láska)
- potreba lásky (láska človeka k človeku a láska človeka k Bohu)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Objaviť ontologickú potrebu lásky človeka k človeku a človeka k Bohu. Nájst' rozdiely medzi priateľskou láskou, láskou muža a ženy, láskou rodičovskou a láskou k Bohu.

Afektívny cieľ: Ocenit' význam budovania vzťahov ako naplnenia života zmyslom. Uvedomiť si riziká zneužitia túžby človeka po láske.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk vonkajších prejavov úcty k človeku. Na modelových situáciách si precvičiť riešenia rodinných konfliktov.

Žiak si osvojuje:

- uvedomovať, že k naozajstnej láske patrí zodpovednosť a starostlivosť o život a rast toho, koho milujeme.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- prispieva do diskusie v pracovnej skupine.
- kladie si otázky a zisťuje odpovede.
- formuluje a vyjadruje svoje myšlienky a názory.
- rozvíja asertívnu komunikáciu v budovaní vzťahov.

Kompetencie k učeniu sa:

Žiak

- učí sa učiť spoluprácou.

Sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- učí sa tolerancii, ústretovosti, ale aj kritickosti k iným, učí sa chápať ich potreby a postoje.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- dokáže si uvedomiť túžbu po presiahnutí seba.
- preberá zodpovednosť za sebaurčenie a sebarealizáciu, objavuje prvky zodpovedného konania v budovaní vzťahov.

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- vníma kvalitu partnerského vzťahu ako základ manželstva a rodiny.

5. TÉMA: ZODPOVEDNOSŤ ČLOVEKA ZA SVET

Témou zodpovednosti človeka za svet, v ktorom žije, končí náboženská edukácia v procese školského vyučovania v špeciálnej základnej škole. Záverečná téma obsahu deviatego ročníka predstavuje učenie Cirkvi o potrebe zodpovednosti človeka za seba, druhých ľudí a za životné prostredie, v ktorom človek žije. Žiaci spoznávajú kresťanské učenie, ktoré zdôrazňuje globálnu lásku k blížnemu. Žiak má objaviť aktuálnosť kresťanskej asketickej kultúry z pohľadu šetrnosti, neplytvania zdrojov energie..., ako aj potrebnú angažovanosť vo svojom prostredí podľa možnosti, ktoré žiak má.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: ekológia, angažovanosť, ekumenizmus

Obsah

- ekológia a zodpovednosť – Gn 1,28-29 (globálne problémy)
- kresťan v spoločnosti (angažovanosť v meste, farnosti, škole)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Na základe posolstva biblického textu Gn 1,28-29 vyjadriť dôležitosť ekologického myslenia a správania sa človeka.

Afektívny cieľ: Vnímať potrebu ekologického myslenia človeka. Oceniť vzájomnú spoluprácu.

Psychomotorický cieľ: Praktizovať zručnosti triedenia odpadu v domácnosti a šetrného zaobchádzania s prírodnými zdrojmi.

Žiak si osvojuje:

- objaviť aktuálnosť kresťanskej asketickej kultúry z pohľadu šetrnosti, neplytvania zdrojov energie.

Rozvoj kompetencií

Komunikačné kompetencie:

Žiak

- prispieva do diskusie v pracovnej skupine.
- kladie si otázky a zisťuje odpovede na otázky ekológie.

Kompetencie k učeniu sa:

Žiak

- učí sa učiť spoluprácou.
- učí sa vyhľadávať a triediť informácie.

Kultúrne kompetencie:

Žiak

- oceňuje prínos kresťanskej kultúry v ľudskej kultúre.

Existenciálne kompetencie:

Žiak

- objavuje kresťanský pohľad na ekologickú otázku.
- preberá zodpovednosť za angažovanosť v spoločnosti a Cirkvi.

Prierezové témy

Environmentálna výchova:

Žiak

- aktívne sa podieľa na ochrane životného prostredia (triedenie odpadu v domácnosti, udržiavanie čistoty v prírode, šetrenie energiami a zdrojmi).